პროლეტარებო ყველა ქვეყნისა შეერთდით!

ფასი 30 კაპ.

სალიტერატურო გაზეთი

1934 წ. 16 მაისი | საქ. საბჭოთა მწერლების კავშირის ყოველდღიური გაზეთი | № 10 (64)

ეროვნული ბიბლიოთეკა

მალაქია ტოროშელიძე

ეგნატე ნინოშვილი

1. ეგნატე ნინოშვილი და 90-იანი წლები

გაიარა 40-მა წელიწადმა, რაც გარდაიცვალა ეგნატე ნინოშვილი და დღეს, გაცილებით მეტად ვიდრე ოდესმე, ის ცოცხლად სდგას ჩვენს თვალთწინ და თავისკენ იჭაჭვავს ჩვენს ყურადღებას. დროთა მიმდინარეობა კი არ ასუსტებს მის ხსოვნას, უფრო მეტი შუქმფენი შარავანდედით მოსავს მის სახელს. მართალია, მის მიერ, განსახიერებულ დადით დროიდეებს უკვე გამოუვიდათ წირვა, მისმა მოსე ფწერლებმა კაი ხანია აიკრეს ბარგი, ტარიელ მკლავაძეებიც ჩაბარდენ ისტორიის სასაკლაოს, — ყველა ესენი ვეღარ აწოიკებენ მშრომელ გლეხკაცობას და ვეღარ სუდენინ მის ზურგზე; მეორე მხრით, ძირიანად გამოიცვალა ეგნატეს სათაყვანებელი, ოდესღაც დაჩაგრული კლასის მდგომარეობა, სრულნა ძალაძეები ტყეში არ გარბიან ფირალებად, გოგია უიმშვილები თავს არ იკლავენ ახალ წლის ღამეს, კაცია მუნჯაძეები რკინის გზის ლიანდაგზე არ ჩდებენ დაღლილ დაქანცულ თავს, არ ისრისებიან დიდკაცის მატარებლით, დესპინეები სულით ავადმყოფობის და ჭლექის მსხვერპლი არა ხდებიან, ქრისტინეები ვერ ითრევს გარყვნილების მორევი—ყველა ესენი გამოუფენია აშენებენ ახალ სოციალისტურ ქვეყანას: ეროი სიტყვით მართალია, ნინოშვილის მიერ დახატული ცხოვრების ვითარება სუფყნენებს მანძილით დაგვშორდა ჩვენ, მაგრამ ამავე დროს უფრო მეტად დაგვიახლოვდა, უფრო ძვირფასი შეიქნა მისი ამსახველი, შეტაცრულად დამსახურებული, მუდამ დაფიფყარი ეგნატე.

რა არის ამის მიზეზი?

ჩვენ ყოველდღიურ საქმიანობაში ცხოვლად გვაინტერესებს არა მარტო ის, საითკენ მივისწრაფვით, არამედ ისიც, საიდან მოვდივართ,—გვაინტერესებს არა მარტო მომავლის პერსპექტივები, არამედ წარსულის გაკვეთილებიც. ნინოშვილმა დაგვიხატა ის გარდამავალი ეპოქა, რომელიც უშუალოდ წინ უძღოდა რევოლიუციონურ მოძრაობას, ხოლო ამ მოძრაობის დამაგვირგვინებელი შეიქნა მთელ ისტორიაში უდიდესად აღიარებული ოქტომბრის რევოლიუცია. მართალია, ნინოშვილი არ მოსწრებია თვით ამ მოძრაობას, არ უწარმოებია მასში ხელჩართული ბრძოლა. მაგრამ მან განკვრიტა იგი გონების თვალით და თავისი წვლილი შეიტანა მის მომზადებაში; მდიდარი ნიჭით დაჯილდოებულმა მან უარყო პირადი კეთილდღეობა და უდიდესი სიყვარულით დახატა იმ დაჩაგრული კლასის ვითარება, რომელსაც მხოლოდ მისი სიკეთილის შემდეგ მოუწევდა ისტორიულ სარბიელზე გამოსვლა. რევოლიუციის მოღვაწეთა შორის ეგნატეს უფროსულად უკავია თავისი სპეციალური ადგილი და მის მიერ დატოვებულ ლიტერატურულ მემკვიდრეობას ასეთივე სპეციალური ადგილი უკავია მთელ ლიტერატურაში, წარმოადგენს სამაგალითო, მისაბაძ და კვლევა-ძიების საგანს.

დავახასიათოთ მოკლეთ მისი ეპოქა და აქედან გავითვალისწინოთ მისი შემოქმედების უმთავრესი მომენტები.

90-ანი წლები, როდესაც მოღვაწეობდა ეგნატე ნინოშვილი, დაშორებულია ბატონყმობის გაუქმების ხანას 25—30 წლით და წარმოადგენს კაპიტალისტური წარმოების განმტკიცებას. ძველი ნატურალური მეურნეობა სწრაფად ირღვევა, ძლიერდება ვაჭრობა და რამოდენიმე მრეწველობა. მი-[illegible] ... ლდა და გაკოტრების გზას ადგება. მის ადგილს იჭერს ფულის პატრონი—ვაჭარი, მევალეში. მოუწველი მეცხოვრებთა დიო უმრავლესობას ფულის მოსახვეჭოდ წარმოადგენს, რომელიც დიდ ეკონომიურ ცვლილებას განიცდის; ხდება დიფერენციაცია; უსნეშენელო უმრავლესობა ფულის პატრონი ხდება, მევალეობას ეწევა, მდიდრდება; დიდი უმრავლესობა გაკოტრებით სულს ღაფავს,—მას არა აქვს სამყოფად მიწა; რაცა აქვს,—დატვირთულია უთვალავი ხარკებით; ის სიღატაკეში ვარდება, პაუპერი ხდება. ქალაქი ვერ ნთქავს სოფლიდან გამოქცეულ მუშა-ხელს; ის ადმინისტრატიულ ცენტრს უფრო წარმოადგენს, სანამ სოფლიდან ... ლობით დიდი ადგილი ქონდა წვრილბურჟუაზიულ განწყობილებას თვით პროლეტარიატს ძირითად მასაში. ბუნებრივია, რომ ასეთ პირობებში ეგნატეს თვისი ყურადღება მშრომელი ხალხის იმ ნაწილს მიაყარო, რომელიც უფრო მრავალ რიცხოვანი და ტოდიციითაც ძლიერი იყო.

მართალია, ეგნატე ითვლება ეგრეთწოდებული მესამე დასის დამაარსებლად და იდეოლოგად, მაგრამ აქედან არ შეიძლება დავასკვნათ, რომ ის იყო პროლეტარიატის იდეოლოგი. თვით მესამე დასი ისევ ... ბოლიტიკურ მიმართულებას არ წარმოადგენდა გარკვეული პროგრამით და ტაქტიკით, რამდენადაც ერთგვარ ლიტერატურულ წრეს, რომელიც სხვადასხვა წამოჭრილი საკითხების გარკვევის დროს ოპოზიციაში უდგა უკვე განსტიკიცებულ ლიტერატურულ მიმდინარეობებს და ჯგუფებს. თავადაზნაურობის და თვით ბურჟუაზიის წინააღმდეგობა, რაც უნდა პროგრესიულიც იყოს ეს, თავის თავად არ მოასწავებს პროლეტარიატის იდეოლოგობას. ცნობილია, რომ რუსეთის ლეგალური მარქსისტები ძლიერ ეტმასნებოდენ მარქსიზმს —აქეთ და ის „კაპიტალიზმს პროგრესიულ

და თავისი ნაწერების უმრავლესობა, რომელიც უეჭველად ატარებს არა მარქსისტული აზროვნების ბეჭედს.

მიუხედავად ამისა, თავისი შემოქმედების დროს ის ახლო იდგა მარქსიზმთან, პროლეტარულ მსოფლმხედველობასთან. ამას აადვილებდა თვით საგანი მისი წერილა: ღარიბ-ღატაკი გლეხობის მდგომარეობა მისი დაპირდაპირებით კლასობრივ მტრებთან. ეს ნახევრად პროლეტარები და მომავალი პროლეტარები იყვნენ, რომლის ტიპებს ის ასეთი ოტტატობით ხატავდა. კლასთა ბრძოლის თვალსაზრისი უნათებდა მას გზას სოციალური მოვლენების ასახვა-გაშუქების დროს. შესანიშნავი დაკვირვების ნიჭით აღჭურვილი ის მხატვრული ინტუიციით სწვდებოდა მოვლენების იმ სიღრმეს, რომელიც ჯერ თეორიაში არავის გაეშუქებია, სამოლოოდ აქ ჩვენ საქმე გვაქვს მხატვრის ინტუიციასთან, რომელიც იძლევა სინამდვილის შესანიშნავი სურათს, მხატვრულად განსახიერებულს, მაგრამ ეს შეიძლება მოეპოებოდეს არა პროლეტარულ იდეოლოგსაც. მხატვრის ინტუიცია სხვაა და შეგნებულად ჩამოყალიბებული მარქსისტული მსოფლმხედველობა კიდევ სხვა.

მაშ ვისი იდეოლოგიაა ეგნატე ნინოშვილი? ის იყო გლეხობის სულის კეთილების გამომხატველი, მაგრამ არა მთელის, არამედ მისი ღარიბ-ღატაკი, უკმაყოფილო, პროტესტის შატარებელი ნაწილის, მომავალში რევოლიუციის მოკავშირის. მას სისტემატიური განათლება არ მიუღია და ცხოვრების ასპარეზზე გამოსვლის დროს ის თავის არსებაში ებრძოდა წიგნებიდან შემთხვევით შეთვისებულ სხვადასხვა შეუფერებელ შეხედულებებს, რომლის მსგავსი, ძაგალითად ერთ წერილშია გამოქმეული: „... (ის) მთელ მის გულის სიღრმეში ჩახედვებს, გულის სიღრმეში, სადაც პატიოსნება, კეთილშობილური გრძნობები და ლტოლვა-ეებანი გაცხოველებულან ... ცხოველებიან—ერთი სიტყვით, ის არის

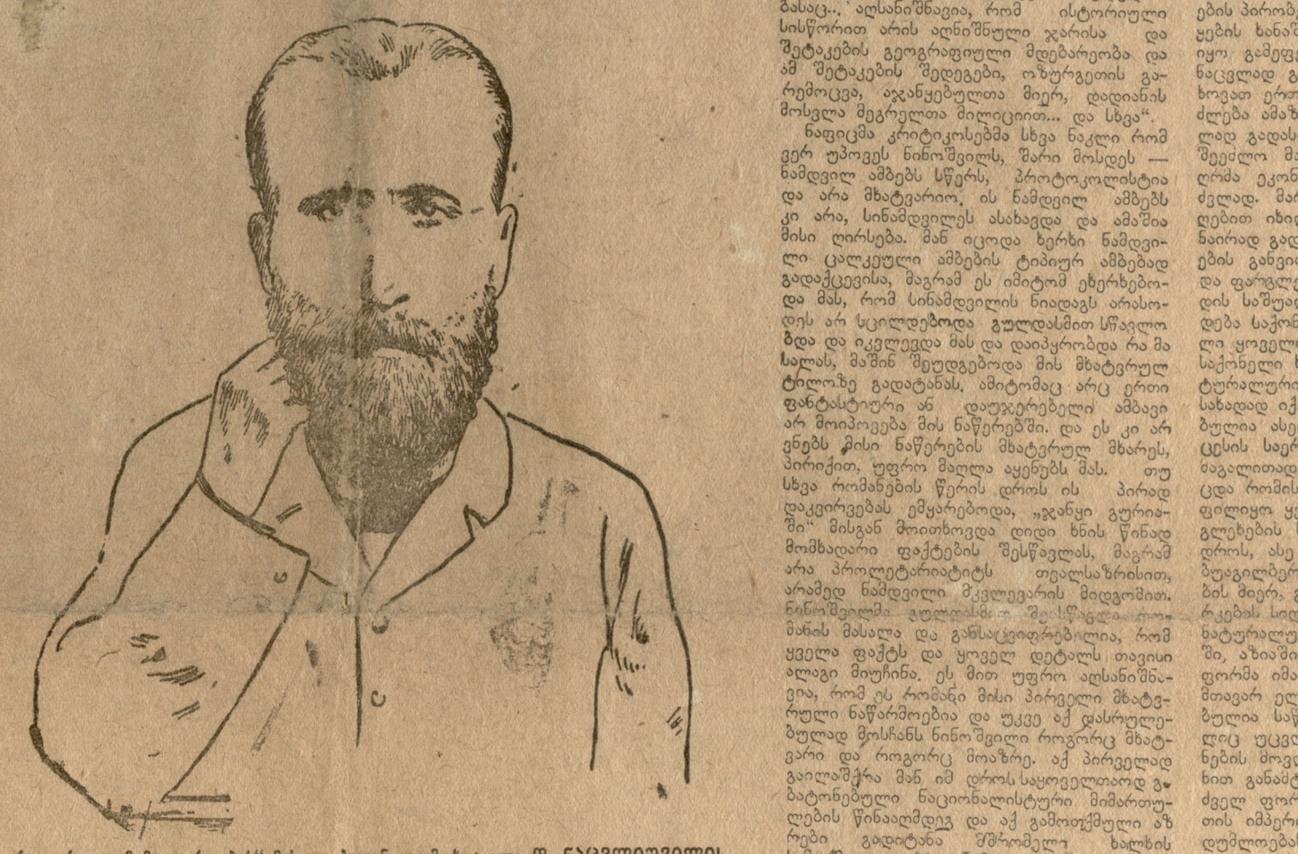

„ლიტერატურული მემკვიდრეობას“ მასალე-ბიდან გადმოხატული დ. ნაცვლიშვილის მიერ

ტიპი ნამდვილი ივერიელისა, თავგანწირული პატრიოტი, რომელიც დარწმუნებული ვარ, ოდესმე შესწორავს სიცოცხლეს თავის სამშობლოს“. ეს, რასაკვირველია, ძველი ლათაიებია, რომლებიდანაც მალე განთავისუფლდა ეგნატე. თავისი ცხოვრების პირობებით ის პროლეტარი იყო, მთელი ძალღონით ცდილობდა შესაფერი მსოფლმხედველობა შეეთვისებია და მის შემოქმედების პროცესში მასში უეჭველ ისახებოდა, ფეხს იკიდებდა პროლეტარიატის იდეოლოგია. ამას ინტიქტიურად გრძნობდენ მისი მტრები და აკი სასტიკადაც ებრძოდენ მას. რომ დასცლოდა, რომ მოსწრებოდა მუშათა მოძრაობის ქარტეხილებს და ამასთან ერთად გასცნობოდა მარქსიზმს პირველ წყაროებიდან, ის სრულიად ბუნებრივად, უმტკიცესელოდ, ყოველივე რყევის და მიბაგანი ბრძოლის გარეშე უეჭველად გახდებოდა პროლეტარიატის იდეოლოგი, ბატად თვალსაჩინო იდეოლოგიც. საამისოდ ყველა ელემენტი ჯარბად მოიპოებოდა მის ძლიერ სულიერ არსებაში. მაგრამ ეს არ ეთხდა, სიკვდილმა შესწყვიტა მისი იდეოლოგიის დასრულების პროცესი და ეს იდეოლოგია დარჩა გაურკვეველი, უპერსპექტივო სწორედ ისე, როგორც გაურკვეველი და უპერსპექტივოა ღარიბი გლეხობის დგომარეობა, სანამ ის ამ გადასულა პროლეტარიატში, ან არ დამდგარა პროლეტარიატის თვალსაზრისზე.

მაგრამ დავახასიათოთ თავი იმის გამორკვევას, თუ რა იქნებოდა ეგნატე მომავალში, და განვიხილოთ ის იმ სახით, როგორც ის წარმოგვიდგება თავის შემოქმედებაში. ეს შემოქმედება, როგორც ძვირფასი მემკვიდრეობა მოკავშირეობა პროლეტარიატის ... ტურულ ღირებულებათა ინვენტარში.

როგორც ვთქვით, ეგნატემ თავისი შემოქმედების საგნად გლეხობა აიღო. ამით განისაზღვრება მისი ნაწარმოებების უმთავრესი მომენტები. რა პროგრამა, რა იდეალი უნდა დაესახა მას გლეხობის სამოქმედოდ? რა გზა უნდა ამოერჩია მისი დგომარეობის გასაუმჯობესებლად? წვრილ მესაკუთრე გლეხი, როგორც ... ბურჟუაზიული წყობილების პირობებში, თანაც იმ დროს, როდესაც ქალაქის პროლეტარიატი ჯერ კიდევ სუსტია, ვერ იძლევა შესაძლებლობას მძლავრი მოძრაობის ... ... ამის მიზეზია მთელი მისი ცხოვრების პირობები. აქ სავსებით ძალაშია მოიყოს ... ...

ქართული ენა

დისკუსიამ ქართული სალიტერატურო ენის შესახებ დიდი გამოხმაურება ჰპოვა ქართველ მწერალთა და მეცნიერთა წრეებში. მეც ცსარგებლობ შემთხვევით რამოდენიმე მოსაზრება გამოვსთქვა ამ საკითხის ირგვლივ.

1

ცნობილია, რომ ენა საზოგადოდ არის „ერთეული მსოფლიო შემოქმედების პროცესის ნაშედეგარი“, რომ ენა არაა ბუნებით შექმნილი რამ, არამედ ის წარმოადგენს „საზოგადოებრივი ცხოვრების ნივთიერ ფუძეზე, წარმოებაზე და საწარმოო განწყობილებებზე აღმოცენებულ მოვლენას“.

მარქსისტული თვალსაზრისით აკადემიკოს მარის ეს ცნობილი დებულება საკმაოდ ავტორიტეტულია და სადისკუსიოდ არ უნდა ჩაითვალოს, როგორც ზოგიერთებს ჰგონია.

2

უეჭველია, ქართული ენაც ასეთ მოვლენათა რიცხვს ეკუთვნის, მაგრამ რევოლუციის თანამედროვე პირობებში ეს ენა არის განსაკუთრებულად ცვალებადი, მოზარდი, მოავალ გავლენათა ობიექტი და თავშესაფარი იმ ახალი ცნებებისა, რომელიც შექმნა მეოცე საუკუნის კულტურამ და განსაკუთრებით გაძლიერებულმა ცხოვრების სოციალისტურად გარდაქმნის პროცესებმა.

3

ძველი სამწერლო ენა, სოფლურ-ფეოდალურ ურთიერთობის ხანაში რომ უმაღლეს წერტილამდე განვითარდა, მოწყვეტილია დღევანდელ სინამდვილეს და, შეიძლება ითქვას, ეს-ენა მკვდარია თანამედროვე ცხოვრებისათვის. აქეთ დასახული გზები გადაჭრილია.

4

კიდევ მეტი. ის, ძირითადში აგრეთვე სოფლურ-სალიტერატურო ენაც, ილია ჭავჭავაძის მეთაურობით რომ დამკვიდრდა მეცხრამეტე საუკუნის დამლეგს, საკმაოდ დაშორებულია დღევანდელ სალაპარაკო ენას. თანამედროვე სალიტერატურო ენა მოითხოვს გამარტივებას, მოითხოვს დემოკრატიზაციას, კომუნიზაციას.

სოციალიზმის პირობებში ჩვენ უკვე მოვშორდით „სოფლის ცხოვრების იდეოლოგიზმ“, რაზეც მიუთითებდა მარქსი. და ეს ახალი პირობები, უეჭველია, გავლენას ახდენენ ქართული ენის ფორმებზე. გვინდა თუ არ გვინდა — ეს ასეა.

5

ამიტომ, ჩვენ ვხედავთ, რომ ოქტომბრის რევოლუციის შიერ შექმნილ საწარმოო ურთიერთობათა ნიადაგზე ქართული ენა ღღეს განიცდის უდიდეს რევოლუციას.

ეს პროცესი დღითი-დღე სტიქიურად ვითარდება და მისი შეჩერება შეუძლებელია, როგორც შეუძლებელია ევოლუციის უყუ ქცევა.

6

ჩვენ განვიცდიდ ახალი ქართული სალიტერატურო ენის დადგინების მტკივნეულ პროცესს, პროცესს სინთეტიური სამწერლო ენის შექმნისა, როდესაც ქართულმა ენამ ეს ცხენ გადახარშოს და აითვისოს საქართველოს ყველა კუთხეებიდან ბუნებრივად შეჭოსული დიალექტები, რუსულიდან გადმოერგული ზოგიერთი სიტყვებიც, ევროპიული ტექნიკის ლექსიკონიც და ამავე დროს შეინარჩუნოს სისადავე, გასაგები გახდეს იმ ხალხისათვის, რომელიც ამ ენამ დღეს გაეერთიანა, რომელიც რიცხობრივად ძალზე გაიზარდა, რადგან ეს ენა დღეს მთელი საქართველოს რესპუბლიკის ენას წარმოადგენს, რადგან ეს ენა ჭეყნის უმეტესობის, გამარჯვებული კლასის ენაა.

7

საკითხის ამგვარად დალაგებამ საშუალება უნდა მოგვცეს გავითვალისწინოთ ჩვენი სამწერლო ენის ევოლუციის შემდგომი პროცესი და ის დაბრკოლებანი, რომელთა გადალახვის შედეგში ჩვენ უნდა გვექნეს ნამდვილი სახალხო მწერლობა, ის მწერლობა, რომლისთვისაც ვიბრძვით ჩვენ, მწერლობა — ფორმით ნაციონალური და ამავე დროს დაფუძნებული სოციალისტური რეალიზმის პრინციპებზე.

8

ამ აზზით ჩვენთვის უკვე ადვილი ხდება იმის გარკვევა, თუ როგორ უნდა განვიხილოთ დღევანდელი ქართველი მწერლის შემოქმედებითი ნიმუშები ახალი სალიტერატურო ენის თვალსაზრისით.

დაახლოებით ასე სდგას ჩვენში ენის საკითხი.

გადავალ დასკვნებზე:

ა)

ჩვენს პირობებში მიზანშეუწონელი და მავნებელიცაა აგიტაცია, თითქოს უეჭველად უნდა ავირჩიოთ ქართლურ-კახური, მეგრულ-მესხური, ან სხვა რომელიმე „ფუძე“ და ამ ფუძეზე დავამკვიდროთ თანამედროვე სამწერლო ენის ნორმები.

ასეთივე შეფასება უნდა მიეცეს მსჯელობას რუსთაველის მერჩულის, გურამიშვილის ბინდ ვაუას შესახებ, თითქო მარტო აქ ბუდობდეს ძალა, რომელიც ახალი სიცოცხლით აამეტყველებს ქართულ ენას სოციალიზმის ახალ პერიოდში.

ასეთი მტკიცება არც ლიტერატურულია, არც მეცნიერული.

თუ „ფუძეზეა“ ლაპარაკი, პირველად ყოვლისა უნდა ვილაპარაკოთ ქართული ენის ელემენტარულ, მორფოლოგიურ და სინტაქსურ კანონებზე, რომელთა ცოდნა ყველასათვის სავალდებულოა, რაზეც დაფუძნებულია ჩვენს მწერლობაში ენის მთელი სისტემა — რუსთაველიდან თანამედროვე საბჭოთა პოეტამდე.

ძირითადში ასე დგას საკითხი და ეამთა სიღრმეში ჩაფლულ ენისაკენ შემობრუნება, არქაიზმაკენ სვლა, უნდა ჩაითვალოს რეაქციონურ მოვლენათ, საბჭოთა მწერლობის წინსვლის შემფერხებელ ფაქტად.

ამიტომ, პროგრესის უბრალო თვალსაზრისითაც კი ყოველად მიუღებელია კ. გამსახურდიას მიერ განვითარებული კონცეპცია ქართული ენის შესახებ. ამ მოსაზრებითვე უარსაყოფია მ. ჯავახიშვილის მიერ წამოყენებული ზოგიერთი დებულებაც.

საქართველოს ამა თუ იმ კუთხიდან გამოსული მწერალი არ უნდა მოითხოვდეს საკუთარი კუთხის უპირატესობას იმ უფლებით, რომ გენეალოგიურად ის ეკუთვნის ძველი საქართველოს მეგრულს, მესხურს, თუ რომელიმე სხვა შტოს.

მეგრელობა და ქართველობა არც უშლის კარგს მწერალს, არც თუ რამეს მატებს. მთავარია ადამიანი მწერალი იყოს.

ჩვენი ამოცანაა — **ახალ ქართულ ენაში მთლიანობდეს ილიას ძარღვი და აკაკის სიმსუბუქე — სოციალიზმის მაჩვენებელზე გამრავლებული.**

აკ ეი უნდა ითქვას, ჯერ ჩვენს რიგებში არ მოიპოვება ავტორი ასეთი ენისა და ჯერჯერობით უმნიშვნელოა ჩვენი ანგარიში სოციალისტურ კულტურისადმი, ახალი ენის დამკვიდრების დარგში.

ბ)

ცნობილია ქართული ენის უდიდესი როლი საქართველოს დამოუკიდებელი არსებობის ისტორიაში, როცა მან საუკუნეთა მანძილზე გადიტანა ღირსეული ბრძოლა ბერძნულ, სპარსულ, თურქულ მსოფლიოსთან.

მაგრამ ცნობილია, ისიც, რომ თუ ზემოხსენებულ კულტურებმა გარკვეული დაღი დაჩინეს ქართულ ენას, სამაგიეროდ ამ ბრძოლიდან ქართული ენა გამოვიდა გამდიდრებული, ჰორიზონტგაშლილი; მან შეისისხლხორცა ამ კულტურათა მრავალფეროვანება, გახდა ელასტიური, გამძლე და მართლაც რომ ღირსეულად გადირჩინა თავი.

რუსთაველის ენა უეჭველად ამის დამამტკიცებელია, მაგრამ რუსთაველი არაა გამონაკლისი.

კარჩაკეტილი, „უკარება“ ენა განწირულია, ძნლი სასიცოცხლო ნერვი მოდუნებული. აღარც შეიძლება რაიმე კარჩაკეტილობაზე ლაპარაკი მეოცე საუკუნეში. ასეთი უნივერსალური ცივილიზაციის დროს.

და სრულიად ბუნებრივია, რომ დღეს, ოქტომბრის რევოლუციის პერიოდში, იწყება ახალი გარდატეხა. უფრო დიდი, ვიდრე ჭავჭავაძისა და ორბელიანის დროს, დაჯღოვებით ეს იმგვარივე ამბავია, როგორც რუსთაველის დროს, როცა ხუცების და ფეოდალების ენას შემოებრძოლა ტლასტიური ხალხური ენა და გაიმარჯვა კიდეც.

ჩვენი მეცნიერების, კერძოდ სატერმინოლოგიო საკითხებზე მომუშავე ამხანაგების და ზოგიერთ მწერლების საყურადღებოდ უნდა ითქვას, რომ „ლინგვისტური იზოლიაცია“, „ლინგვისტური ნაციონალიზმი“ ჩვენს პირობებში ყოვლად დაუშვებელია, ჩვენ ვერ გავყვებით ხელოვნური ენის შექმნის გზას, რადგან ასეთი გზა კიდევ უფრო დააშორებს სამწერლოსა და სალაპარაკო ენას, მწერლობასა და სინამდვილეს. მწერლობა კი ჩვენ ხალხისათვის გვინდა.

ნუ დაგვავიწყდება, რომ ენაში ახლადშემოსული სიტყვა ნებართვას არ მოითხოვს, ის მოვა, დაჯდება და მისი ამოგდება არც მეცნიერული, არც ადმინისტრატიული დეკრეტით არ შეიძლება.

ჩვენ ვეღარ დავეშვებით იმ ჰუნგრელ ნაციონალისტებს, ერთ დროს რომ ვენიდან პრესბურგში რკინისგზის გაყვანის წინააღმდეგი იყვნენ, თითქოს ვენიდან გამოყვანილ რკინიგზას გერმანული ენა შემოყვება და ჩვენ გავგერმანელდებითო.

ნუ ჩაიდებით ასეთ მდგომარეობაში კერძოდ რუსული ენის მიმართ, ნურც დიალექტების, ნურც ევროპიული ლექსიკონის მიმართ.

მსოფლიო მნიშვნელობის ენათა შორის, როგორიცაა ინგლისური, ფრანგული, გერმანული და განსაკუთრებით რუსული, ეს უკანასკნელი ყველაზე უფრო მჭიდროდაა ჩვენთან დაკავშირებული ტერიტორიალურად და სოციალიზმით. უეჭველია ჩვენი ახალი სამწერლო ენა ამ ხაზიდან ვერ გადადგება..

არც შესაძლებელია ეს, არც საჭირო. მით უმეტეს, რომ დღეს საქმე გვაქვს არა დიდმპყრობელ ძალასთან, არც ბურუუაზიულ ეკონომიკის ნიადაგზე წარმოებულ ექსპანსიასთან და კონკურენციასთან, არამედ დიად სოციალისტური მშენებლობის ჭეყანასთან.

საკმაოა გავიხსენოთ სტალინის სიტყვები მეთექვსმეტე ყრილობაზე ერების, ენების შესახებ სოციალიზმისა და კომუნიზმის დროს.

გ)

აქვე უნდა აღვნიშნოთ ის ფაქტი, რომ საქართველოს ყველა კუთხეში მოსახლეობა სოციალური ძვრა, ერთი კლასის გაბატონება მთელს ტერიტორიაზე, ერთი ეკონომიური პრინციპის დამკვიდრება და სხვა, ისე აანლოებს და ამეიდროებს ჩვენი ქვეყნის ყოველ კუთხეს, რომ სალაპარაკო ენაში ბუნებრივად შემოდის ამ კუთხეების ელიფაკავები. მწერლობა ითვისებს ამ კილოკავებს, სიტყვებს, გამოთქმებს და უკანვე უბრუნებს ხალხს.

ამ შემთხვევაში უარყოფილი უნდა იქნეს ენის ხელოვნური იზოლიაცია, რომლის მაგალითებს ჩვენ უკანასკნელ დროს ვხედავდით სამეგრელოში, მაგრამ ამ მოხანეულად მეგრულიდან რომ სიტყვა ქართულ ენაში შემოვიდეს, ან პირიქით — ეს სასურველია. ეს პროცესი არამც თუ უნდა შეფერხოთ, ორგანიზაციულადაც უნდა განვავითაროთ ენის მრავალფეროვანობის ტენდენციათა.

ბ)

ჩვენ ვიცით აგრეთვე, რომ კარგა ხანია დასავლეთ საქართველოდან დიდი თავისებური ტალღა აწევება სამწერლო ქართულ ენას.

მაგრამ რა არის აქ საშიში! რასაკვირველია, არა სტიქიურად, ლიტერატურამ უნდა დააკანონოს მრავალი კუთხური სიტყვა და გამოთქმა და ამით ყველა კუთხისათვის გასაგები გახადოს ბევრი, მეორე კუთხისათვის დღეს უცნობი და გაუგებარი სიტყვა.

დაახლოვებით ამგვარად ისახება ქართული ენის ევოლუციის ფორმები, თუ რასაკვირველია, ჩვენ არ დავადგებით ენის გაგუდვის გზას.

დ)

ყოველივე ამის შემდეგ ქართული მწერლობის ნიმუშებს რომ თვალი გადავავლოთ, მივიღებთ ზემოხსენებულ დებულებათა განსაკუთრებულ ილუსტრაციას.

თანამედროვე ქართული მწერლობის ენა მიუხედავად გარკვეული დანიშნულებისა და მიზნებისა — არაა ხალხური.

ეს ენა დაუდგინებელია, რამდენი მწერალია — იმდენი ენაა და ხშირად ეს ენა მეტად გაუგებარია, მიუხედავად იმისა, რომ საადვო არაა არც ავტორის ნიჭი, არც მისი ჭკუა.

ამის მრავალი მაგალითი ჩვენ ვიცით და ზედმეტია მათი გამრავლება. ფაქტია, რომ ყველა ვცოდებთ — ზოგი მეტს, ზოგი ნაკლებს.

⁂

ჩვენ გვინდა დიდი მწერლები ვყვავდეს; გვინდა ქართული ენა დადგინდეს, გვინდა ხალხური იყოს ეს ენა, ყველასათვის გასაგები. მარტივი და ამავე დროს თანამედროვე კულტურის ცნებათა გამომხატველი.

— მაგრამ ისეთი დიდი გარდატეხის პერიოდში, როგორსაც განვიცდით, შეუძლებელია ვსთქვათ, რომ სოციალიზმის გრანდიოზულ საქმეებს, ამ დიდ ცხოვრებას ეხლავე დაემთხვევა ახალი რუსთაველი, დიდი მწერალი, მრავალფეროვანი ახალი ქართული ენით.

ერთი კი ცხადია — ასეთი მწერლობის შექმნის პერიოდს განვიცდით ეხლა. და ქართული ენაც გაშლის ფარშევანგის კუდს.

ნიკოლო მიწიშვილი

შემდეგ ნომერში ენის შესახებ ამხ. **მ. ტოროშელიძის** წერილის გარდა, მოთავსებულ იქნება **მ. ჯავახიშვილის, კ. გამსახურდიას** და **ბ. მ—ლიძის** წერილები.

რაულენ გვეტაძე

ია მოსულა

ჩემი ბავშვების ხსოვნას

ვაი, შვილებო ია მოსულა,
მოფრინდებიან მალე მერცხლებიც
და ცა ყოველლამ მოივერცხლება.
ისევ დაცვივა მზეს ნაკვერცხლები.

ვაი, შვილებო ია მოსულა
მაგრამ თქვენს მერე რამ გამახაროს;
ჰგავს ჩვენი ბინა ეხლა მაღაროს.—
ნეტავი მიწა მეც დამაყარონ.

ვაი შვილებო ია მოსულა
გამოუღიათ ხეებს კვირტები.
რომ მნახოს მტერსაც გაუკვირდება
როცა თქვენს ნაქონ ნივთს ვაკვირდები.

ვაი, შვილებო ია მოსულა
მაგრამ უთქვენოთ უნდა გახუნდეს!
ვერც მოეხვევით ფეხზე ხუნდებათ
აწი ქვიშხეთში სიმონ ხუნდაძეს.

ვაიმე ზაზა ია მოსულა,—
შენ ვერ ჩაიცვამ წელს ახალ ჩითებს,
ვერც დაუხატავ ასმათს ჭრელ ჩიტებს
ველარც სიმონი ხბოს დაგაჭიდებს.

ვაი შვილებო ია მოსულა,
თქვენი ტოლები ყველა აქ არი
და ირგვლივ ისმის ნაამაგარი
პიონერების ხმები მაგარი.

ვაი, შვილებო ია მოსულა,
ია უთქვენოთ უნდა გახუნდეს!
ვერც მოეხვევით ფეხზე ხუნდებათ
აწი ქვიშხეთში სიმონ ხუნდაძეს.

ნინოშვილის დღეები

მწერალთა სასახლეში

ეგნატე ნინოშვილის გარდაცვალებიდან 40 წლის თავის აღსანიშნავად 10 მაისს მწერალთა სასახლეში გაიმართა ეგ. ნინოშვილის შემოქმედების საღამო მოხსენება წაიკითხა ამხ. **შალვა რადიანმა**; სიტყვები წარმოსთქვეს **არ. ჭუმბაძემ, დემნა შენგელაიამ, კონსტ. გამსახურდიამ, პლ. ქიქოძემ, ბეს. ყლენტმა**; ეგ. ნინოშვილისადმი მიძღვნილი ლექსები წაიკითხეს **სანდრო ეულმა, ალიო ადამიამ, სოლ. თავაძემ, გ. ხეჩუაშვილმა.**

სახელმწიფო ოპერაში

ეგნატე ნინოშვილის საღამო სახელმწიფო ოპერაში მოეწყო 11 მაისს. საღამო გახსნა ამხ. **ფილიპე მახარაძემ**. რომელმაც მოკლეთ დაახასიათა ეგ. ნინოშვილი, როგორც მხატვარი და როგორც პოლიტიკური მოღვაწე. ამავე თემაზე ვრცელი მოხსენება წაიკითხა მწერალთა კავშირის თავმჯდომარემ ამხ. **მალაქია ტოროშელიძემ.**

დასასრულ, მთლიანად წარმოდგენილ იქნა „ნინოშვილის გურია“.

გურიაში

ეგ. ნინოშვილის დღეების აღსანიშნავად ამხ. **სილ. თოდრიას** თავმჯდომარეობით გურიაში გაეგზავნა მწერალთა ბრიგადა შემდეგი შემადგენლობით: **სანდრო ეული, ნიკ. ლორთქიფანიძე, ნინო ნაკაშიძე, პანტ. ჩხიკვაძე, დემნა შენგელაია, ალ. ქუთათელი, კონსტ. ლორთქიფანიძე, ბესო ყლენტი, მიქ. პატარიძე, ალ. მაშაშვილი.** ბრიგადამ მონაწილეობა მიიღო სოფ. ჩანჩეთში ეგ. ნინოშვილის საფლავზე მოწვეულ მიტინგში და გამართა ნინოშვილის შემოქმედებითი საღამოები გურიის დაბა - სოფლებში და ზოგიერთ დიდ კოლმეურნეობებში.

ალიო ადამია

ეგნატე ნინოშვილი

„...ერთი წელიწადი მაინც ვიცოდე მეცოცხლა მხოლოდ იმიტომ, რომ ჩვენი მუშათა კლასისათვის მისი კომუნისტური იდეალი მემცნო“...

ნინოშვილი—სიტყვა სიკვდილის წინ.

ა.

ეაღლურტულონ და მხარე გაართონ
არა ხარ მათი მსმენი, მნახველი;
რა შფოთინანი იყო სალამო,
შემოღამება უკანასკნელი,—
ჩამოესამთლი და როგორც ჯავრი
პარტახს შეახმა სისხლის ნახველი...
არ უკვლია ბუს და მეტადრე,
არ იხოკავდენ სახეს ქალები!
შემოეჯარენ სახლს და ხედავდენ
დაიფერფლე და,—მაინც არ ჭრებ,—
დაუჩრდილავი დარჩა ჩვენამდეც
სისხლით ნახატი ის სურათები:—

1

აი, ცისმარე დგება სოფელი
არ მოსცილდება მთას ნისლი ერთხანს...
პირველი სიტყვა და შეძახილი
ყველაზე, უმალ ისმინა ხევმა, —
ირგვლივ მწვანეა ტყე და ტოტები
შეიშრიალებს და შეირხევა...
დგება ნისლი და გლეხის მარჯვენი
გლეხის მხარმკლავი მოჩრდილავს მინდორს;
მოვა თავკაცი და ხელაღებით
გლეხის ნასისხლარს აღარ დაინდობს,—
მოსთვის მზიანი დღე, წელიწადიც
ღრუბლიანია და უმიდო...

2

...გზა მოილიეს მთების გადალმაც
უთხრა მოხუცმა:—„ბედს ნუ ავიშლით?
შემოიღამა, შვილი გაჯავრდა
ურჩად შესძახა: „მამა ადი შინ“,—
ბადიშს ბაბუაც გაუფირალდა
და გულწამლებად სტირის ბადიში...
ჩაუქრათ კერა და მათ გარშემო
ივავის მსგავსად სოფელში თქმულა:
იყვნენ გლეხკაცნი სავსე ჯანღონით
არ გაიკარნენ სიმხდალე გულთან,—
გაუგზავნიათ სადღაც შორეულ
მხარეში... აღარ დაბრუნებულან..,

3

ახალი წელი შემოოთენებს
და პირველი დღე ჩადგება რიგში;
შედლუხის ნაცვლად მდუმარი შეხვდენ...
სახლს და ეზო-კარს ადგება ჩრდილი,—
კერიას უზის თვალცრემლიანი
დედა და ბავშვი შეჭამადს ჩივის...

4

გადააშავა გლეხკაცმა მიწა
და გაუტოლა ჯანღონე ხარებს...
—იშრომე დღესამ, მორჩენი იყავ.
იყავ ცოცხალი.... ხალხში არ ჩანდეს!—
ის სხვებთან ერთად მეტყველი იშვა,—
დაამუნჯეს და გააჩანაგეს...

ბ.

შემოანათე როგორც ცისკარი
გლეხის გულსა და ქოხში იმედათ!
მუდამ მღელვარო და დაუმცხრალო,
მუდამ ახალი გზების ძიებავ,—
ჭარბად დაღვრილი სისხლის ნაყოფი
დახვავდა, აღარ დაჩრდილება...
შემოანათე.., მღელვარ სულისთქმას
რა დაუსვამდა უკულმართ წერტილს!—
დე, ყოფილიყავ ისე, უჩუმრად..
არ გაიმეტა ჯანღონეგ მეტი,—
ოცდათოთხმეტი თეთრი ზამთარი
და გაზაფხულიც ოცდათოთხმეტი..
და ყლორტულებდა ისიც ცისმარე
შენს ფანჯარასთან უცხო ფრინველი;
კვდებოდი შენ და მხოლოდ ინატრე:—
„კიდევ მეცოცხლა... დე, ერთი წელი“,—
მაგრამ ეგ სიტყვა ყელშივე ჩაგრჩა
შენი წადილიც უკანასკნელი:—
ჩვენი მუშათა კლასისთვის გემცნო:
მისი გულღონე და მისი ჯაფა
სად იკარგება... ნაყოფი მისი
თითონ კლასისთვის თუ რატომ არ ჩანს,
და შემდეგ კლასი.. შენ ვერ მოესწარ...
როგორც არახდრის, ისე აჯანყდა!
გაკაფა გზა და როგორც მხედარმა
დაიმორჩილა მიდამო ხარბად;
ახალ ბრძოლებს გზაზე შემდგარი,
გიგონებს შენ და განა ხანდახან!—
კლასისთვის მოკვდი და დაიფერფლე,
შენ დაიფერფლე... და არ გამქრალხარ!..

რომანის ჩონჩხი: მთავარი გმირი — ორმა მოხუცი **ბათა ქქია.** მის გარშემო მომქმედი ძველი და ახალი სოფლის ადამიანები: **დახელოვნებული** ცხენის ქურდი, **თამშუღ და ნელია.** ლორმუცელა ხუცესი **საბასტრატალატე,** გაქნილი მამასახლისი **მაქსიმე,** ბათას სატრფო **სიდუ** და ბათასვე ცოლი—სიდუს დაი—**სალომე**— ორივე სოფლის ტიპიური დედაკაცები, ბათას შვილები, ახალთაობის კაცნი და ქალნი. ამბავი ხდება ქვემო-იმერეთის მოსაზღვრე მეგრულ სოფელში — მდინარე ფაროის ნაპირას. დრო—ბატონყმობიდან დაწყებული ვიდრე საბჭოთა ხელისუფლების დამყარების პირველ წლებამდე. რომანი ავტობიოგრაფიის სახით გაშლილი.

რა უნდა ვთქვათ დემნა შენგელაიას ამ ახალი—მის შემოქმედებისათვის მეტად მნიშვნელოვანი ნაწარმოების ღირსებაზე? პირველი, რაც იმპყრობს ყურადღებას, — ეს არის თვითონ გარეგნული, სიტყვიერი გაფორმება რომანისა. „ბათა ქქია“ დაწერილია ინაწყლიანად, წიგნი დიდი ხალისით იკითხება. ესე გგონიათ, ეკრანს უცქერთ და არა ნაბეჭდ ფურცლებს. ერთი-მეორეს ცვლის კადრები სოფლის ცხოვრებიდან; მოცემულია სოფლის დასურათებული ისტორია უკანასკნელი 80—90 წლის მანძილზე: აქლემის ქარავანით მოგზაურობა სამეგრელოდან თბილისამდე, ბატონყმობის გადავარდნა, ეპიზოდები ბათას რომანიდან, 1905 წლის რევოლუცია, სოფლის მჭამელ ხუცების და მამასახლისის თარეში **გაბატონებულ** გლეხების ზურგზე, გაღატაკებულ გლეხთა ჭირი და ლხინი, მათი ოჯახური და საზოგადოებრივი ყოფა-ცხოვრება. მწერალი მოქმედებს ოსტატურად—რომანისადმი ინტერესის გასაზოგიერებლად. იგი მიმართავს კონტრასტების ხერხებს: ტიპაჟი მრავალრიცხოვანი და ზუსტად გამოკვეთილი, სოციალურად ერთმანეთთან სწორად დაპირისპირებული. ყველა ამ თვისებებშია საიდუმლოება, რომელიც აცხოველებს ინტერესს დემნა შენგელაიას ახალ ნაწარმოებისადმი და შეუმჩნევად იპყრობს მკითხველის ყურადღებას სუბიექტივისა — შეიძულო უარყოფითი მომქმედი პირები, თანაგრძნობით გაიმსჭვალო დადებითს ტიპებისადმი.

ავტორს ამაში ხელს უწყობს სოფლის ჯარგად ცოდნა. ეს არ არის რომანი, შეთხზული გლეხთა ცხოვრებიდან ქალაქელი მწერლის მიერ, რომელიც სოფელს ვაგონის ფანჯრიდან მისჩერებია. „ბათა ქქიას“ დამარწმუნებლობა, ტიპებისა და პეიზაჟების რეალობა მოწმობს, რომ მათი დამხატავი სოფლის ღვიძლი შვილია ,ის იცნობს სოფლის მთელ ასავალ-დასავალს.

ჯარგია — ცხენის ქურდის, გაიძვერა, გაქნილ ავაზაკის, თამშუღ დანელიას პორტრეტი. მწერალი ისეთ, მკაფიო ხაზებით იძლევა მას, რომ სტრიქონებიდან, თითქოს ამოდის ცოცხალი ადამიანი, რომელსაც თვალით ხედავ და ხელით ეხები:

აგ ღირსებასთან ერთად „ბათა ქქიას“ განცალკევებით აღსანიშნავი დადებითი მხარეა ის უშუალობა, რომლითაც ავტორი გადმოგვცემს აღწერილ სინამდვილეს. ბათას და სიდუს სიყვარული და საზოგადოდ მომქმედ პირთა განცდა მოთხრობილია უპრეტენზიოთ, განდევნილია მაღალი „შტილი“, არ ჩანს ყალბი პათოსის ცდები, ადამიანები და საგნები მოცემულია ისე, როგორც ისინი არიან სინამდვილეში. და, რაც ყველაზე უფრო საგულისხმოა, ეს მომენტი დაცულია არა მარტო რომანის სიტყვიერ მასალაში, თვით ფაბულაც ამდენადვე ბუნებრივია და არა ნატანჯი, ნაფიქრალი. აგიტკის ელემენტი არ ჩანს. ძველი სოფელი თავისი მატერიალურ და კულტურულ უსასოებით, მისი ცრუმორწმუნოებით, უმეცრებით, ადამიანთა ზეცური ეჭსპლოატაციით, მოდიელ-დიაკვნებით, პრესტავით, მამასახლისით და ჩაფრებით, ქურდ-ბაცაცებით და წარსული დროის სიდუხჭირის სხვა ატრიბუტებით გაშლილია თვალწინ ისე, რომ მკითხველი თავისთავად აკეთებს საჭირო ლოგიკურ დასკვნას. მისთვის ნათელი ხდება დღევანდელი სოფლის წარმატება, საბჭოთა სოფლის მთელი სიდიადე.

ამგვარ ტენდენციას რომანში ხელს უწყობს ის გარემოებაც, რომ „ბათა ქქია“ ნახევრად იუმორისტულ ნაწარმოებს წარმოადგენს. ტიპები უტრირებულია, მაგრამ, მწერალი საზომის გრძნობას არ კარგავს: შარჟი არ ართმევს მომქმედ პირებს რეალურ ელფერს.

ასეთია „ბათას“ მთავარი ღირსებანი.

დემნა შენგელიას ამ ახალ რომანს ახლავს გონჯი ადგილებიც.

მთავარი, რასაც ვერ ვაპატივებთ „ბათას“ ავტორს, ეს გახლავთ ყოვლად გაუგებარი სიძუნწე, რომელსაც მწერალი იჩენს საბჭოთა სოფლის მოცემაში. ეს მომენტი გაკვრით არის ნაჩვენები 300 გვერდის მანძილზე. ამავე დროს სწორედ კონტრასტის მიზნით ეს უთუოდ საჭირო იყო. აუცილებელი იყო ამის მოცემა ფაბულის ლოგიკურად განვითარების მიზნითაც. ბათა ქქიამ ამ ცოცხალ ისტორიამ სოფლისა 80—90 წლის მანძილზე—ბათამ, რომელსაც ახსოვს ბატონყმობის სუსხი, რომელმაც აქლემთა ქარავნების ტრანსპორტის დროიდან მოატანა ავიაციის, ელექტრონისა და რადიოს ეპოქამდე, ბათამ, რომელიც მოწმე და მონაწილეც იყო 1905 წლის რევოლუციის, თითქმის ვერ მოიცალა თავისი აზრის გამოსათქმელად საბჭოთა დროის სოფელზე. ორში ერთი, ავტორს მოქმედება ქრონოლოგიურად უნდა მოყვანა, ოქტომბრის რევოლუციამდე და მაშინ ბუნებრივად საჭირო აღარ იქნებოდა ამ რევოლუციის მომდევნო წლებზე ლაპარაკი ან რაკი ამბავი საბჭოთა სოფლის ცხოვრებამდე აღწევს, ამ უკანასკნელ და მეტად მნიშვნელოვან პერიოდს საკადრისი აღგილიც უნდა ეპოვნა რომანში.

მეორე ნაკლი „ბათა ქქიასი“,—მოჭარბებული საღებავები. ტიპი საკმაოდ სრულად არის მოხაზული, ფაქტი გადმოცემულია იშვიათი დამაჯერებლობით. დემნა შენგელაია მასმაინც არ ეშვება. ის კიდევ და კიდევ უბრუნდება მას. ზოგიერთ შემთხვევაში ეს აუცილებელიც არის, ავტორის კანონიერი სურვილია გარკვეული ტიპი ან ფაქტი უფრო ხაზგასმით აღბეჭდოს მკითხველის მეხსიერებაში. მაგრამ დემნა შენგელაია ხომ ასე არ იქცევა! ის გატაცებულია თავისი მსუბუქი და ადვილად საკითხავი ენით, ის ჭირვეულ თამადასავით თავს ადგას მკითხველს. ვიმეორებ, აქ საქმეს შველის დეტალი შენგელაიას მიმზიდველი ენა, რომანის კონსტრუქცია, ინტრიგის მოჯერებულად გაშლა. წინააღმდეგ შემთხვევაში „ბათა ქქია“ მხატვრულად წაგებული ნაბიჯი იქნებოდა. ასეთი ეჭვიანობთ გაზვიადებული ადვილია, მაგალითად, იქ, სადაც მწერალი იძლევა იმავე თამშუღ დანელიას, ბაჭანკალის და საბასტრატალატის ანალიზებას, ოქროს თხის მოტაცებაში ამბავს და სხვაგანაც.

ავტობიოგრაფიული რომანი გადმოცემულია მეტწილად დიალოგების სახით მაგრამ ბევრგან დროის დისატნცია მოსაუბრე პირთა შორის იმდენად დიდია, რომ დიალოგი მონოლოგის ხასიათს ღებულობს. ეანსაკუთრებით წყალობს მწერალი თავის მთავარ გმირს ბათას. მართალია, თითქოს ბოდიშს მოსახდელად ბათა თითქმის ყოველ ნაბიჯზე გაიძახის, რომ მე გატლიკილი ვარ, ენატარტალა ვარო, მაგრამ გატლეკილობის საზღვარიც ხომ არის!

დემნა შენგელაიამ, ეტყობა, კარგად იცის ხალხური აფორმიზმები, ანდაზ-არაკები, ნაკვესები. აქაც ის იშვიათ მასპინძლობას უწევს მკითხველს. ბათას და სხვა მომქმედ პირთა დებულებებს თითქმის ყველა შემთხვევაში მიცემული აქვს შესაფერი, ასე ვთქვათ, მორალური ბაზა, მაგრამ შენგილაია მათ გამოყენებაში ვერ იჩენს ზომიერებას.

ჩვენ უკვე გვქონდა შემთხვევა, როცა სხვა წერილში აღვნიშნეთ „ბათა ქქიაში“ ენობრივი ხასიათის შეცდომები, აქაც დავასახელებთ რამდენიმე ადგილს, რომელიც მოწმობს, თუ რამდენად ვნების დემნა შენგელაიას საზოგადოთ ცოცხალ და სურათოვან სტილს მართლწერის ელემენტარული კანონების დავიწყება, რასაც ვხვდებით ადგილ-ადგილ „ბათა ქქიაში“. თქვენ დაინახავთ, რომ დემნა აგვიწერს თამშუღ დანელიას და ამბობს: „მის გახრულ ძვალს ძაღლი არ ჭიდებდა პირს“. ბუნებრივად იბადება კითხვა: ვის ძვალზეა აქ ლაპარაკი, დანელიას საკუთარ ძვალზე თუ დანელიას მიერ გახრულ ვისმე სხვის ძვალზე?

ან კიდევ ასეთი რამ: „ის გული ჭურივით იყო სავსე სიყვარულით“. ჭური თავისთავად არ წარმოადგენს სავსეობის სინონიმს. ის შეიძლება ცარიელიც იყოს.

მიუხედავად ამისა, დემნა შენგელაია როგორც ყოველთვის, ისე ამ რომანშიაც მეტად მდიდარ ლექსიკურ მასალას იძლევა. მართალია, მეტწილად ეს ახალი სიტყვები პროვინციალური ლექსიკონიდან არის მოტანილი, მაგრამ ბევრი ამ სიტყვათგანი უთუოდ ღირსია იმის, რომ მოქალაქეობრივი უფლება მოიპოვოს ჩვენს სალიტერატურო ენაში. დემნა შენგელაია არ ეძლევა ნეოლოგიზმის სენს, არ თხზავს სიტყვებს, თითიდან არ წოვს მათ. ეს კი იმას მოწმობს, რომ დემნა შენგელაია მდიდარია სიტყვიერი მასალით, მაგრამ ყოველთვის საჭირო სიფრთხილით არ ეკიდება ქალამს.

„ბათა ქქია“ საგულისხმო ნაწარმოებია სხვა მხრივაც. ეს არის ნაწარმოები მეგრული სოფლის ცხოვრებიდან. ავტორი ცდილობს მეგრული მომქმედი პირები ალაპარაკოს ქართულ ენაზე და მათი კუთხის დიალექტი დაიცვას. მწერლის წინაშე ისმება მეტად სერიოზული პრობლემა: რა ეილო აიღოს მან? მეგრელ გლეხს, ისიც 80—90 წლის მოხუცს არ შეუძლია სალიტერატურო ქართული ენით საუბარი, ასეთ შემთხვევისთვის მოგონილი სპეციალური ქართული ენა არ არსებობს. დემნა შენგელაიამ საკითხი ასე გადაჭრა: მისი გმირები აალპარაკა **დასავლეთ** საქართველოს თითქმის ყველა დიალექტზე. „ბათა ქქია“ წარმოადგენს ქვემო და ზემო იმერეთის, გურიის და აბაშა-სენაკის ქართულის დიალექტთა კონგლომერატს. უფრო კი სჭარბობს ქვემო იმ

საბჭოთა ხელოვნების ზეიმი

23 აპრილს ცეკას ისტორიულმა დადგენილებამ დიდი შემოქმედებითი ენერგიზაციმ გამოიწვია მხატვრებში. დღეს უკვე ყველასათვის ნათელია რომ ამ დადგენილებამდე არსებული მხატვრების ორგანიზაცია აფერხებდა ჩვენი მხატვრობის იდეურ და ტეხნიკურ ზრდას. ზოგი მხატვარი სრულიად გაძვებული იყო საგამოფენო დარბაზებიდან, რითაც მას ყოველგვარი საშუალება ეკარგებოდა შემოქმედებითი ზრდისათვის. დღეს ჩვენ ვხედავთ აღნიშნულ გამოფენაზე ისეთ მხატვრებს, რომელნიც მრავალი წლის განმავლობაში იძულებული გახდენ გაჩუმებულიყვნენ. მაგალითისათვის მოვიყვანთ მხატვრობის ისეთ ცნობილ ოსტატს, როგორიც არიან ელენე ახვლედიანი, რომელსაც დიდი ბრძოლის გადატანა უზდებოდა, რომ მისი პროდუქცია გამოფენილი ყოფილიყო. შემდეგ, შალვა მამალაძე, რომელმაც გამოფენაზე შესანიშნავად შესრულებული სურათები მოგვცა კინო-წარმოების ცხოვრებიდან და აგრეთვე შალვა ძნელაძე, რომლის პროდუქცია აშკარად ეწინააღმდეგებს ამ მხატვრის დიდ შემოქმედებითი პოტენციას და კულტურას.

ა. სანაძე — „გულიკომაც მოიხსნა ჩადრი"

გარდა ამ უსამართლოდ „მივიწყებულ" მხატვრებისა, გამოფენაზე მრავალი სურათებით არიან წარმოდგენილნი ძველი მხატვრები, როგორც მაგ. სახალხო მხატვარი გიგო

ეაშვილი და აკადემიკოსი ე. ლანსერე. შემდეგი თაობის მხატვრებიდან აღსანიშნავი აირან მოსე თოდაძე, რომელმაც გამოაქვეყნა თავისი ახალი სურათი „სტალინი ესაუბრება გლეხებს წყალტუბოში". ვ. კროლოკოვი, რომელმაც აგრეთვე მოგვცა ახალი სურათი სტალინის რევოლუციურ მოღვაწეობიდან. ვ. სიდამონ-ერისთავი წარმოდგენილია კარგათ შესრულებულ ბაქოს საწარმოთა სურათით.

გამოფენის ყურადღების ცენტრშია უსათუოდ მხატვარი ლადო გუდიაშვილი, რომელმაც თავის მრავალ ძველ და ახალ სურათებს შორის წარმოადგინა ნაცადი ხელოვნებით შესრულებული მაგრამ მეტად საკამათო სურათი „სომეხ-თათართა ულეტა". კარგია ფიროსმანიშვილის პორტრეტი დიდის ოსტატობით და კულტურით შესრულებული.

მათგან დიდი უმრავლესობა უკვე დაადგა სოციალისტურ რეალიზმის გზას. ამ მხრივ თვალსაჩინოდ გაიზარდა მხატვარი კორნელი სანაძე, რომელიც უკვე საკმაოდ ცნობილია თავისი ძლიერი ფარებით.

ჩვეულებრივად ორიგინალურია თამარა აბაკელია სურათები. აღსანიშნავია ის, რომ ამ მხატვარს აქვს საკუთარი სახე, რაც სამწუხაროდ ბევრ ახალგაზრდა მხატვრებს ჯერჯერობით არ გააჩნია. ჯაკელია არ გავს სხვა მხატვრებს, მიუხედავად იმისა, რომ თემატიურად იგი აგრეთვე საკოლმეურნეო მასალაზე მუშაობს. ეს უსათუოდ მხატვრის მიღწევად უნდა ჩაითვალოს. კოტე გრძელიშვილი წარმოდგენილია დიდი სურათით „კოლხიდმშენი". ამ ნიჭიერ მხატვარს უსათუოდ დიდი ზრდა ეტყობა, როგორც ფერების, ისე ნახატის დაუფლების მხრივ. სოციალისტური პეიზაჟების კარგ ნიმუშებს იძლევა მხატვარი ა. კოპალიანი. საინტერესო მხატვრად გვეცნობა შ. მაჟაშვილი, რომელიც პირველად მონაწილეობს გამოფენაზე. კარგათ არიან წარმოდგენილი ს. ნადარეიშვილი, ა. ჭუთათელაძე, ეიისკელი და სხვ.

გარდა ფერწერული მხატვრობისა, გამოფენაზე საკმაოდ წარმოდგენილია ქანდაკება, სახალხო მხატვარ ი. ნიკოლაძის ქანდაკებანი იპყრობს საერთო ყურადღებას. აღსანიშნავია მათში „კარლ მარქსი" და „სტალინის" ბარელიეფი. ნ. კანდელაკი წარმოდგენილია მეტად ძუნწად, მაგრამ მისი „ფიზკულტურელი" საინტერესო ცდაა ქანდაკების დინამიური გამოცოცხლებისა. კარგია ს. კაკაბაძის და შ. მიქაბერიძის ქანდაკება. აღსანიშნავია ნ. წერეთლის საპორტრეტო ქანდაკება, აგრეთვე მოქანდაკე რ. ამიროვის ამხ. ვოროშილოვის ბიუსტი.

მრავალნაირად არის წარმოდგენილი გამოფენაზე საბჭოთა გრაფიკა. უნდა ითქვას, რომ გრაფიკის ჩვენება უსათუოდ აღნიშნულ გამოფენის დიდ მიღწევათ ჩაითვლება. გრაფიკაზე მუშაობენ ისეთი დიდი ოსტატები, როგორც არიან ლადო გუდიაშვილი და ელენე ახვლედიანი. ძლიერია ტექნიკურად და მრავალნაირი თემატიურად მხატვარი ირინა შტენბერგი. იგი უსათუოდ ნახატის დიდი ოსტატია.

გარდა გრაფიკისა, გამოფენაზე წარმოდგენილია მირზოევის პლაკატები, აგრეთვე გ. თუსიძის და ს. ნადარეიშვილის კარიკატურები.

„სალიტერატურო გაზეთის" მორიგ ნომერში მოთავსებული იქნება სპეციალური წერილები მხატვრობის (ფერწერა), ქანდაკების და გრაფიკის შესახებ.

შ. ალხაზიშვილი.

დარბაზი სცენის დარბაზს...

ქანდაკება ფერწერასა, კარიკატურა პლაკატს, გრაფიკა წიგნის სამკაულსა და ორნამენტს...

პირველ ხუთწლედში გამოსული სამხატვრო კადრები დადინჯებულ და ნაცად რევოლიუციამდე ოსტატებს...

დადგენებული და თითქო გაყინული იდეურ-მხატვრული ფორმაციები გადასულ ბრძოლათა საპატიო მოწმეების მოკრძალებით კიდლიდან კედელზე გადასაკერიან ახალ მოდგმათა ძიებებს.

რუსულ „პერედვიჟნიკულ" და „მირ ისკუსტვა"-ს დაძლეული და დაუძლეველი ნაშთები იჩრდილება სოციალისტურ რეალისტურ ხელოვნების სულ უფრო და უფრო მოზარდ ოპტიმისტურ შეტევების დროშებით.

ბურჟუაზიულ დაკიმულობით, დეკადანსის განწყობილებით ჩაყვითლებული ფერები ვეღარ უძლებენ განთავისუფლებულ შრომით დაპყრობილ ბუნების სისხლით და ხორცით ავსე იმედიან ფერებს...

დადიხართ სინათლით და მზით მოღიმარე დარბაზებში, ხედავთ ტილოებს, ხედავთ თეთრ, გაქთქთეებულ მარმარილოს ბიუსტებს და ფიგურებს და აშკარად გრძნობთ, ოომ ეექსპონატებს აღარ ჰყოფნით საქ. გალერეა, რომელიც მართლაც გუშინ მიიღეს ჩვენმა მხატვრებმა.

შემოქმედების, სწავლების, სწავლის და კიდევ სწავლის, შრომის, სიხარულის და მიღწევების 13 წელი.

23 მონაწილე. მხატვარი, მოქანდაკე. ასეული გადარჩეული ექსპონატები, მაგრამ მონაწილეთ ხომ კიდევ აქვთ ტილოები, მარმარილო, რომელიც ხვალ იქნება გადარჩეული და რჩეული.

და ყველაფერი ეს ჩვენია, ჩვენი ეპოქის გამო და ჩვენი ეპოქის მიერ შექმნილი. ყველაფერი ეს შესაძლებელი შეიქმნა სოციალისტური ეკონომიკის მკვიდრ სუფთაქვილზე, რომელმაც მყარი ნიადაგი მისცა სოციალისტური კულტურის, სოციალისტური ხელოვნების გაჭანგას.

გუშინ კი, ისტორიულად გუშინ: ბურჟუაზიის და გაბურჟუაზებულ თეოდალების დაკვეთის და სოციალურ გემოვნების ტავიობაში მყოფი 2—3 ოსტატი ჩაფხუტიან საოპერო მამულიშვილ—რაინდებს, ხატობებს და დამატკბობელ პეიზაჟებს მიართმევენ თავიანთ კლიენტებს „გასტრნის" დასამშვენებლად.

საქ. საბჭოთა მხატვრების 13 წლის ნამუშაევრი არის განუწყვეტელი შემოქმედებითი ზრდის და წინსვლის პატაკი.

საბჭოთა პერიოდის ყველა ინდივიდუალურ და კრებად გამოფენათა რიგში დღევანდელი გამოფენა არის საგრძნობი და დიდი ნაბიჯი წინ.

იგი უსათუოდ დამამტკიცებელი შემოქმედებითი პასუხია 23 აპრილის ეპოქალურ დადგენილებისა.

თემატიკის რკალის გაფართოება. იდეური არის გაშლა, რეალისტური ოსტატობის ახალი და კარგი ნიმუშები აახლოებენ ჩვენი საბჭოთა მხატვრების ოსტატობას მასებთან. იმ ახალ მასებთან, რომელნიც მოწყენილ ესთეტებზე და გურმანებზე ათასჯერ ურო მკვეთრად და აქტიურად აფასებენ, იღებენ და ითვისებენ რევოლუციური ხელოვნების სამართლეს, მის იმედიან, ცოცხალ და საბრძოლო-სასიხარულო მოწოდების ენას.

ფერების აღლუმი, ოსტატობის ახალგაზრდული, გაბედული და გამარჯვებული ცდები, ხელოვნებაში მოსული და ყოველდღე მომავალი პროლეტარული კადრები, ძველი ოსტატების გადაიარაღება-გადახალისება, იდეურ-მხატვრული სიმახვილე-სიმდიდრე და სოციალიზმის ზრდის და ძლევამოსილების ასახვა რეალისტური ხელოვნების უსაზღვრო საშუალებებით—აი ყველა ის, რითაც ესალმება მაყურებელს 13 წლის საბჭოთა მხატვრული ოსტატობა, რომლის დიდ შესაძლებლობას და მარაგს კიდევ უფრო გამამაყოლავნებს შემოქმედების და ბრძოლის ხვალინდელი დღე.

ალი. არსენიშვილი.

სანდრო ეული

პასუხი

მითვლია წლები საუკუნედან
შემოქმედების გზა-მეოთხედი,
და ჰა, მზიანი დღე. გამითენდა,
პირ-მომღიმარე მეწვია ბედი,—
ო, როგორ უნთებს გულს მოხუც დედას
ჩემი ცხოვრება ცეცხლში ნაჭედი.
სულს აჩირაღდნებს დღეს ეს მაისი
და გულს საგულე ვეღარ დაიტევს,
თუ არ ვყოფილვარ ყველასთვის ღირსი
და დღესაც მტერი მალულად მიტევს,
მე მაინც მკერდით მივაპობ ზვირთებს
და ყოველი დღე გულში ცეცხლს მინთებს.
მე ოქტომბრიდან აღარ ვეულობ,
წარსულის ძეგლად დარჩეს ეს სიტყვა,
ამ ქვეყნის ტკივილს ჩემად ვიებულობ
ჩემად ვგებულობ ქვეყნის გულისთქმას
ლექსს მხნედ ვუდგევარ, არ ვჭირვეულობ
და ვაქანდაკებ აზრებს და რითმას.
ასეთი არის დღეს ჩემი ბედი,
მაგრამ რას ვამბობ ხვალინდელ დღეზე?
მტერს სურს ვიმღერო სიმღერა გედის
უკანასკნელად ამ ჩემს ზეიმზე.
მაქვს შეკითხვები, მათ შორის დედის:
„ხომ არ ჩაქრება დიდებანს შენი მზე"?
ჩემი პასუხი ესმოდეს ყველას:
„ცდება ვინც ფიქრობს რომ მე დღეიდან
ვეღარ ავყვები ეპოქის ღელვას,
მტერს ვერ მივაწვდი ტყვიებს ლე-ქსიდან...
ო, არა, ისევ დავსჭექ სიმღერას
მე პოეზიის მაღალი მთიდან.

კარლო კალაძე

შოგორნება

1929 წლის გადაფრენა.
ხარკოვი-ხოხუმი.;

ვყოფილვარ ცაში და მოგზაურ თვალებსაც ერთხელ
ვარსკვლავებივით ციდან ზღვაში ჩაუხედიათ.
ლითონის ფრთებ ქვეშ ისევ მინდა ვუმზერდი ეხლა
მთაგრეხილებს და ხმელეთ'შუა წყალთა ხეტიალს...
მზის ალიონში დასავლეთიდან
მგზავრი ჰაერზე ამოვალ დილით,
რომ ძირს დარჩენილ ხმელეთზე მხოლოდ
მოგზაურობას შეუდგეს ჩრდილი.
ცაში ვარ. ცხრამთა დათოვლილია
ძირს არიან და ნისლები ჰბურავენ—
თითქოს მე და მთა უხსოვარ წლებით
ერთმეორისგან დაშორიბულვართ...
ჩავფიქრებივარ ხმელთაშუა წყალთა ხეტიალს,
გზებით მიმოვლილ მიწის გულზე დამიხედია,—
იგი ჩემი და ცაში ნასროლ ყოველ წერტილის
ჩემი გულის თქმა და იმედია....
ცაში ვარ. ნაირნობ მიდამოს უმზერ—
და მთაგორების სიმსივნე დაფრა;
მოსჩერებია ცას იალბუზი
და მხრებ დაბმული აგდია დაბლა!
მოვესწარ თვალწინ მოთხრობილიყო
კვლავ უძველესი ხნის ნაამბობი:
საუკუნებრივ ფრთების დარწევით
საბერძნეთისკენ გაბრუნდა ორბი
ჩავფიქრებივარ ხმელთაშუა წყალთა ხეტიალს,
გზებით მიმოვლილ მიწის გულზე დამიხედია,—
იგი ჩემი და ცაში ნასროლ ყოველ წერტილის
ჩემი გულისთქმა და იმედია!—
ვბრუნდები შინ და შავი ზღვის პირად
ვუმზერ ხელახლა დახატულ სურათს,—
მაგრამ ვაი, რომ ჩემი ხალხის ხმა
ყურთასმენამდე ვერ ამოსულა
და ვიგრძენ გულის მთელი სიმძიმე,—
ლითონსაც უმძიმს ფრენა თვისი და—
მე წუთი სოფლად ცხოვრების ღელვა,
მას დედამიწის ბრუნვა იზიდავს...
დავემეგით დაბლა. ხმელეთზე ვარ. და შემდეგ დიად—
ცაში ოცნებით ერთხელ აღარ ამიხედია...
წამიღო ქვეყნად ხალხის ღელვამ, დავემორჩილე
მთაგრეხილებს და ხმელთაშუა წყალთა ხეტიალს

გიორგი ლეონიძე

ლექსები იორის პირად

1.

ისევ წისქვილის ისმის რაკუნი,
ძველი სიმღერა გულს ეფურება,
მთვარეა გულის გამაპობელი
ვარსკვლავი ვარსკვლავს მიეტკბუჩება.

ისევ ნაცნობი წყნარი ბუნება,
ციმციმა ზვირთი სევდით მოცული,
ისევ ბავშობის ძველი ცდუნება,
მწვანე წნორები თმაგამოწნული—

არც დაშორება,
არც დაბრუნება,
ნუ თუ აქ დარჩა გული
დარგული?..

. . . . . .

მორევის ძირში ეხახუნება
ქონიან მკერდით ქვას ორაგული.

2.

აქ გავისინჯე ძალა ყელისა,
პირველი ლექსი,
პირველი დარდი!
და ჩანაჭერა ცისარტყელისა—
მეცვა ხალათი ნუშათ და ვარდით.

ნუშები დასჭკნა, ვარდი გადახმა,
დამჩვარებული დალპა ხალათი,
ხაწუალი ბავშვი დარჩა გადალმა,
იქ მე დავბი, ვით მუხანათი!

და ნუ თუ ეხლა ის აქვე არი,
ეგ ს-მღერებიც ნუ თუ ჩემია?
ეს ცა, ეს წუალი მინანქრიანი,
დანისლულ ხსოვნას-ღა შერჩენია...

კმარა, რაც იყო, ის დრომ გათიშა,
აღარც იმედი არი შვილისა,
მხეე აქ ვდგეევარ ქვას დაბჯენილი
მე—ღონიერი, ოცდათისა

და გაბურული კახეთის მთებით,
როგორც სიმღერა გამოსტვენილი,
მოჭარბ ბავშვობა სუმბულის ფრთებით
და სურნელებით ბურბუშელისა...

2.

შენთან მოველი; რომ გავიხარო;
რომ შენი ზვირთი გულზე მებუროს,
ქალამნის წყალო, წნორების ღვარო,
მდინარევ ჩემო შეყვარებულო!

ზარში ნაჯდომი შავარდნის ხმითა
შენთან ვუყავი პირველ სიყვარულს,
მე შენს წნორებში გახვევა მინდა,
თავზე ფოთოლი გადავიყარო!

ჩალურჯებული შენი ფშანებით,
შენი ნაწოვით მე ვარ ჯანმთელი
შენი ცისფერი ბადაშანების,
დამშეტებია გულზე ნათელი.

4

ქალამნის წყალო, წნორების ღვარო,
შენ მარგალიტის ნაფოტიანო,
ვით უცინათლო, უწინამძღვარო,
კლდიდამ კლდეებზე დაბოტიალნო.

ერთი და დარჩე წყალი მწყემსური,
ტინის კიბეზე ჩამორხეული,
მძინარი, როგორც მთვრალი ხევსური
ჯიხვის ტყავებით წამოხურული.

ხალხ-ს ულელში არ ხარ გაბმული,
როდემდის უნდა დაიგვიანო,
არა გჭირდება მკლავში ქაფური,
კახურ დეკო, შვიდძარღვიანო!

შენ ხომ იყავი ამხანაგებში
დაულეწელი ვეფხვი ფრთოსანი?
როდის და ვნახო ცეცხლით ნაგები?..
იხარკვეშოდეს შენ ხედ მგოსანი...

რატომ არ გადგა თავზე თადები,
არც დაგხარიან ბაირალები...
არც დაბერილი იალქანები,

ტივზე ტივები, ვეძელი ბორანი;
აღორძინებულ სამშობლოსათვის
შენ უსარგებლოდ მიექანები
და ნისლებიდან მოგყეფს ყორანი.

საქართველოში მხოლოდ ეგ ტალღა
ისევ მოარწყევს წყვდიადის ბალღამს!..

ისევ კამეჩი გდია გუბეში,
რიყეზე ჩუმად გარეს ნარჩიტა
მალლა ყორანი და ძირს გომბეშო,
მთვარე—ციების მწვანე ფარჩითა.

გორგასლანს აქეთ სისინებს შამი,
სიჩუმე უფრო მეტათ სუსინებს;
ზარალებს ქარი ძველისძველ ამბით,
მოაქვს ნისლების შავი სუსინე.

5

ალდაქ' მდინარევ, დაკუნდრეებულო,
ვვაჩვენე შენი ახოვანება
შენი ტალღების დაქუხებაში
ხმოდეს დროსთან თანხმოვანება.

დაახორავე სამგორში ხვავი,
გაჭკარ ნათელი გამოტანილი,
კლასის სიმტკიცის გამომსახავი,
კლასის დიდება—ვეზიმბოს სტალინი!

მილიონებში დამწონი ქაცი....
ვისი სახელით ლღეს ლამაზდება,
თუ ვგიროობა სადმე წარმტაცი,
თუ არი სადმე ახალგაზდობა.

ჩვენი თაობის დიდი ოცნება
და რაც დიდება აქვს საუკუნეს,—
ვისი სახელიც მზეს ეტყორცნება
და ვვირაბების ფსკერში გუგუნებს!

მისი დასტურით, მისი ბრძანებით
მწყობრში ჩადგება ბედის მძებნელი,
მეხრე—ლოორწან ლეარწმოვანების
გახდები ვმირი ამშენებელი!

ტუტეხი არის ბელადის' ფიცი,
მთელი კავშირის გამოფიცული
შენზეც ახდება მთელი სიმტკიცით,
სიტყვა საქმეზე მუდამ მისული!

ალდაქ, გაჭკარი ტალღა შხაპური
ლღეიდან ველარ დაიგვიანო,
ასურე კახეთს შენი ქაფური
ლეკო კახურო, შვიდძარღვიანო!

და მეც გამიძეხ; სიტყვას შავება;
შენი სინათლით გამოვანათო,
როგორც დამლოცა ვეფა-ფშაველამ,
დამსკდარი ხელი თავზე დამადო!

ვეფხის ტყაოსანი

ვეფხის-ტყაოსანის მხატვრულ-აკადემიური გამოცემა, რომელიც ეს ორი უკანასკნელი წელიწადია ბეჭდავს მწერალთა კავშირის გამომცემლობა „ფედერაციაზ", უკვე მზად არის და მალე კიდევაც გამოვა გასასყიდად. წიგნის გამოსვლას მცირე ხანს კიდევ შეაფერხებს ის გარემოება, რომ ზოგიერთი ფერადი სურათები, რომელიც სახელმწიფო ნიშნების დამამზადებელი ექსპედიციის სტამბაში იბეჭდება მოსკოვში, ჯერ ჩამოსული არ არის, თუმცა დაბეჭდილი ა უკვე.

მე, როგორც ვეფხის-ტყაოსანის ამ გამოცემის რედაქტორს წინასწარვე შემიძლია საინფორმაციო ცნობების მიწოდება მკითხველებისათვის იმის შესახებ, თუ რას წარმოადგენს ეს წიგნი.

ვეფხის-ტყაოსანის ეს გამოცემა დაიბეჭდა ორგვარი სახით: ტირაჟის ერთ ნაწილს დართული აქვს რითმების ინდექსი და სიმფონია (პოემის სრული ლექსიკა). ამ დანართებით წიგნი შეიცავს 732 გვერდს, ხოლო უამათოდ 395-ს. გარდა ამისა, მასში მოთავსებული იქნება 35 ილუსტრაცია (ცალკე ფურცლებზე), შესრულებული პროფ. ლადო გუდიაშვილის მიერ.

წიგნი შესდგება სამი უთანასწორო ნაწილისაგან: 1) პოემის ტექსტი, 2) გამოკვლევა (ტექსტის წინ) და 3) რედაქტორის შენიშვნები სხვადასხვა დანართებით.

პოემის ტექსტი შეიცავს 1745 ტაეპს. იგი მოცულობის მხრით 150—200 ტაეპით აღემატება სხვა ბეჭდვითი გამოცემების და უსწორდება ხელნაწერი ტიპის ტექსტს, თუმცა უარჰყოფს ამ უკანასკნელის მიერ წარმოდგენილ რამდენიმე თავს ბოლოში. ამ გამოცემის უმთავრეს თავისებურობას წარმოადგენს ვეფხის-ტყაოსანის ახალი დაბოლოება. იგი ამ მხრით უპირისპირდება 1712 წ. ვახტანგ მეფის მიერ დაბეჭდილ ტექსტს და მასთან ერთად ყველა დანარჩენ ბეჭდვითი გამოცემებს, ვინაიდან ეს უკანასკნელები ამ დიდმნიშვნელოვან საკითხში ემყარებიან ვახტანგისეულ რედაქციას, რომელიც ვეფხის-ტყაოსანს ბოლო მოკვეცილს წარმოგვიდგენს.

პოემის ტექსტის წინ მოთავსებული გამოკვლევის თემა მკაფიოდ არის განსაზღვრული: იგი წარმოადგენს მარტოოდენ იმის მტკიცებას, თუ რატომ უნდა იყოს ვეფხის-ტყაოსანის ტექსტი ამგვარი და არა სხვანაირი. ამ მხრით მასში ბევრი არაფერია ახალი, იქ მხოლოდ გარკვეული სისტემით არის ჩამოყალიბებული ყველა ის მოსაზრებანი ამ საკითხის გარშემო რომლებიც ჯერ არა ერთხელ გამომთქვამს ადრევე.

შევჩერდეთ უფრო დაწვრილებით რედაქტორის შენიშვნებზე.

პირველი შენიშვნა შეეხება რუსთაველის სახელით ცნობილ ლექსებს. მოყვანილია ხუთი ლექსი სათანადო განმარტებით.

შემდეგ მიდის უმნიშვნელოვანესი შენიშვნა: „დამახინჯებული ადგილების გასწორება". ვეფხის-ტყაოსანის ტექსტი საუკუნეთა მანძილზე გადაწერათა პროცესში ირყევნებოდა სრულიად ბუნებრივად. ტეეატის დაწერენდა თანდათანობით ხდებოდა პოემის ბეჭდვითი გამოცემებში ხელნაწერთა ერთმანეთთან შედარების ნიადაგზე ეს გამოცემა, ინარჩუნებს რა წინანდელ გამოცემების მიღწევებს ამ საქმეში, წარმოგვიდგენს თავის მხრით მეტად პასუხსაგებსა და მნიშვნელოვან გასწორებებს რიცხვით ორმოცდაათს. ეს გასწორებები ორ ჯგუფად იყოფა,—გასწორება რითმებში და გასწორება შიგნი ტექსტში, ვინაიდან სხვადასხვა არის მათი როგორც საფუძველი, ისე საჭიროება. შეცდომებს აქ ადვილად შეიძლება ექნეს ადგილი, მაგრამ ისევე ადვილად შეიძლება მათი გამოსწორება შემდეგ გამოცემებში. სამაგიეროდ ყოველი საფუძვლიანი გასწორება მნიშვნელოვანი მიღწევა იქნება ვეფხის-ტყაოსანის ტექსტის დაწმენდისათვის ბრძოლაში. მოვიყვან აქ სანიმუშოდ ორივე ტიპის გასწორებას ამ შენიშვნიდან.

გასწორება რითმაში:

566. ეს გასწორება შეეხება მესამე სტრიქონის ბოლოს. მას ბეჭდავენ ბროსე და ჩუბინაშიილი ასე: „მაგრა ნაცვალსა პასუხსა მოგცემსო ზენამ იცისა" რაც უაზროა და გრამატიკულად შეუსაბამო; ქართველშვილისა და კარჭაშვილის გამოცემით: „მაგრა ნაცვალსა პასუხსა მოგცემსო ზენა მის ცისა"—დარღვეულია რითმა (იცისა) და, გარდა ამისა, გაუგებრობას ჰბადებს უადგილოდ ჩართული სიტყვა „მის"; აბულაძე, ეურდნობა რა ხელნაწერებს №№ 599, 2829 და 757, ასე წარმოგვიდგენს ამ ადგილს: „მაგრა ნაცვალსა პასუხსა მიგცემსო ზენა მი ცისა", აქ „მი" არის „მიგიცემსო"-ს გამეორება (თუმცა ხელნაწერებშია მოგვცემსო, მაგრამ „ო" „ი"-თ მკვლევარს თავსართის გამეორების მიზნით გადაუკეთებია); ეს რედაქციაც შემცდარია; აქ „ზენა" და „ცა" ერთსა და იმავეს ნიშნავს და მათი ერთად ხმარება არ შეიძლება. ს. კაკაბაძე, ეურდნობა რა 4499 ხელნაწერს, ბეჭდავს: „მაგრა ნაცვალსა პატიჟსა მოგცემსო ზენამცა ცისა", ეს უფალაზე უარესი რედაქცია არის, რადგან აქ ორი ერთმნიშვნელოვანი სიტყვის ერთად ხმარების გარდა, უხეშად მახინჯდება რითმა. მაშ როგორ იქნებოდა ეს ადგილი თვითონ რუსთაველ-ს ხელნაწერში? აი ასე უთუოდ: მაგრა ნაცვალსა პატიჟსა მოგცემსო ზე ნამი ცისა", ესე იგი სამგიერო პატიჟს (ან პასუხს, ეს სულ ერთია) ცა დაგაფრქვევს (დაგანამავს) თავზეო (ნეხტანი ეუბნება ტარიელს); აი ამგვარი მეორე ადგილი პოემაში: „თუ არ გასწბილდე, მაჯობო, ბედი გითოვდეს ზე ნამსა" (70).

518. ამ ტაეპის მესამე სტრიქონს ასე კითხულობდენ: „ვინცაღა ნახავს, აწ ნახოს, აჰა დღე, ედემს ხლებულო!" ამას ამბობს ფარსადანი ნესტანდარეჯანის შესახებ, როდესაც მან მისი გათხოვება განიზრახა. სრულიად უაზროა აქ „აჰა დღე, ედემს ხლებულო!" მთელი ეს სტრიქონი, ალბათ, ასე ჭქონდა ავტორს: „ვინცაღა ნახავს, აწ ნახოს, აჰა ხე ედემს ზებულო!" ამ სტეყვით მეფე თავის ასულს ადარებს ედემის ხეს. ამგვარადვე ედემის ხესთან არის შედარებული ნესტანი ქვემოდ 565 ტაეპში. „არცა მზე ჰგვანდა, არც მთვარე, ხე-ალვა ედემს ტებულ".

შემდეგი შენიშვნა პროლოგზეა და ეპილოგზე გარშემო წარმოგვიდგენს რამდენიმე მოსაზრებას მათი ტექსტის დადგენის სიძნელეთა შესახებ.

შენიშვნები რუსთაველის მეტაფორებსა და აფორიზმებზე არკვევს ამ პოეტური სამკაულების ხასიათს; მათი როგორც სიმრავლე, ისე ბრწყინვალება, განსაკუთრებულ ადგილს უთმობს ვეფხის-ტყაოსანს მსოფლო ლიტერატურაში. შენიშვნებს დართული აქვს რჩეული მეტაფორები და აფორიზმები, რაც გაადვილებს პოემის მხატვრულად ათვისებას.

შემდეგი შენიშვნა „მეტრი და რიტმი" წარმოადგენს პოემის სალექსო მეტრისა და რიტმის დახასიათებას. პოემა გალექსილია ორი მეტრით—მაღალითა და დაბალი შაირით. მაღალი შაირით დაწერილია 800 ტაეპი დაბალით კი 945. მოყვანილია ყველა შესაძლო კანონზომიერი რიტმების სქემები ორივე მეტრისათვის.

შენიშვნა „მაჯამები" ახასიათებს და აღნუსხავს რუსთაველის მაჯამებს და განმარტავს ყველა სამაჯამო სიტყვების მნიშვნელობას. რუსთაველის მაჯამები როგორც სრულიად, ისე სილამაზით, ბევრად მაღლა სდგას აღორძინების დროინდელი პოეტების მაჯამებზე, თუმცა ეს უკანასკნელები გაცილებით უფრო ეტანებოდენ ამ ფრიად ხელოვნურ ფორმას.

მომდევნო შენიშვნა „რითმები" დაწვრილებით განმარტავს რუსთაველის რითმის ბუნებას. მის რითმას ახასიათებს მრავალმხრივობა, სიმდიდრე და მოულოდნელობა. ფთელს პოემაში დამახინჯებული რითმების აღდგენის შემდეგ დარჩა მხოლოდ ექვსი ნაკლული რითმაც (ოთხი დაბალ შაირში და ორიც მაღალში). ვინაიდან ვეფხის-ტყაოსანი დაწერილია ერთრითმიანი კატრენებით, მასში იმდენივე სარითმო ერთეულია, რამდენიც ტაეპია, ესე იგი 1745. ამ 1745 რითმიდან ძირითადი, ანუ სხვადასხვა რითმა არის 735, რაც მეტად დიდი მრავალმხრივობის მაჩვენებელია. ამ მხრით დანტეს „ღვთაებრივი კომედიის" 4700 სარითმო ერთეულს უწევს მხოლოდ 750 სხვა დასხვა რითმა. პუშკინის „ევგენი ონეგინში" 2660 სარითმო ერთეულზე მოდის 647 ძირითადი რითმა. ამ შენიშვნას დართული აქვს რითმების ინდექსი, რომელიც ვეფხის-ტყაოსანის ყველა რითმებს ანბანზე დალაგებით წარმოგვიდგენს. საბჭოთა კავშირში ეს პირველი წიგნია, რომელშიაც პოეტურ ნაწარმოებს ერთვის რითმების ინდექსი (იგი შეიცავს 100 გვერდს).

ამას მიჰყვება მეორე ვრცელი დანართი (237 გვერდი), ეგრეთწოდებული სიმფონია, ანუ ვეფხის-ტყაოსანის ლექსიკა. იგი წარმოადგენს ვეფხის-ტყაოსანის ყველა სიტყვებს დალაგებულს ანბანზე. სიმფონია ნათელჰყოფს, თუ სიტყვის რა დიდი მარაგი აქვს რუსთაველ-ს და რამდენად მდიდარია მისი გრამატიკული ფორმები. პოემა მთლიანად შეიცავს დაახლოვებით 45000 სიტყვას, როგორც ძირითად ისე გამეორებულს, და აქედან 15200, ანუ მეხამეტზე მეტი, წარმოადგენს სხვადასხვა სიტყვებს და მათ სხვადასხვა გრამატიკულ ფორმებს. რუსთაველი მრავალნაირად ატრიალებს სიტყვას; მაგალითად ერთი სიტყვა კაცი ვეფხის-ტყაოსანში მოცემულია 28 გრამატიკული სახით:

კაცად, კაცამდის, კაც, კაცები, კაცით, კაცთა, კაცთაგან, კაცთაგანმცა, კაცი, კაცთ, კაციმცა, კაცსა, კაცისაგან; კაცმან; კაცმანმცა; კაცმანცა; კაცნი;

კაცნია, კაცნიათ, კაცო, კაცობს, კაცრიელთა, კაცს, კაცსა, კაცურად, გამაკაცა, საკაცო, უკაცურნი.

სიმფონია დიდ საჭიროებას წარმოადგენს ვეფხის-ტყაოსანის გარშემო ყოველგვარი კვლევისათვის. იგი შედგენილია მარტივად, ვინაიდან სიმფონიის შედგენის ჩვეულებრივი წესი (ყოველი სიტყვის მოყვანა მისი შემცველი წინადადებითურთ) რამდენჯერმე გაზრდიდა ნაშრომს მოცულობის მხრით ხოლო ნაყოფი კი იგივე დარჩებოდა. სიმფონია საბჭოთა კავშირის ტერიტორიაზე შედგენილი მხოლოდ ბიბლიოსათვის (რუსულად). სიმფონია რითმების ინდექსთან ერთად, როგორც ზემოთ იყო აღნიშნული, დართული აქვს ტირაჟის მხოლოდ ერთ მცირე ნაწილს (მეხუთედს), ვინაიდან იგი მკითხველის ფართო მასისათვის საჭიროებას არ წარმოადგენს.

სიმფონიის შემდეგ წიგნში მიდის ლექსიკონი და ახასიათებს საძიებელი. ლექსიკონი მნიშვნელოვანად შემოკლებულია ვეფხვის ტყაოსანის წინანდელ გამოცემებისათვის დართულ ლექსიკონებთან შედარებით, ვინაიდან ამ უკანასკნელებში მოთავსებული იყო მრავალი ისეთი სიტყვა, რომელიც საშუალო მკითხველისათვის განმარტებას არ მოითხოვდა. გარდა ამისა ამჟამად საკმაოდ გავრცელებულია ხაბ ორბელიანის ლექსიკონი, რომელსაც შეუძლია სათანადო დახმარების გაწევა ვეფხისტყაოსანის მკითხველისთვისაც.

დასასრულს, წიგნს დართული აქვს ვრცელი ბიბლიოგრაფია ქართულისა და ყველა იმ უცხო ენებზე, რომლებზედაც რუსთაველისა და მისი პოემის შესახებ რაიმე დაწერილია; ეს ენებია სომხური, რუსული, უკრაინული, პოლონური, ინგლისური, გერმანული, ფრანგული და ჰუნგრული. ბიბლიოგრაფია შეიცავს 18 გვერდს.

ლ. გუდიაშვილის მიერ სპეციალურად ამ გამოცემისათვის დახატული ილუსტრაციები შესრულებულია ტუშით, გარდა ერთისა, რომელიც ფერადია და მოთავსებული იქნება წიგნის დასაწყისში. ეს ფერადი სურათი გადმოგვცემს ტარიელის მიერ პირველად ნესტან-დარეჯანის ნახვის მომენტს, რუსთაველის პორტრეტი რომელიც მოთავსებული იქნება ტექსტში, შესრულებულია ილუსტრაციების საერთო სტილთან შეფარდებით; იგი თავად ილუსტრაცია არის პროლოგისა და არა რუსთაველის სურათის დადგენის ცდა ამ გამოცემის მიერ ილუსტრაციებს სიუჟეტები არჩეულია მხატვრისა და რედაქტორის მიერ შეთანხმებულად.

წიგნს ექნება მხატვრულად შესრულებული ყდა და ფერადი გარეკანი. ეს ფერადი გარეკანი ფერად ილუსტრაციასთან ერთად დაიბეჭდება როგორც უკვე აღნიშნული იყო მოსკოვში, სახელმწიფო ნიშნების, ექსპედიციის სტამბაში. მისი წინა გვერდი გვიხატავს ტარიელის მიერ შეპყრობილი ვეფხის მიზიდვას საკოცნელად (იგი მას ნესტან-დარეჯანს აგონებს), ხოლო უკანა გვერდი სიმღერით მიმავალ ავთანდილს.

კონსტანტინე ბიბინაძე

მეტი ყურადღება ტფილისის კეთილმოწყობას

გიგანტური ფაბრიკა - ქარხნები, ხუთ - ექვს სართულიანი საცხოვრებელი სახლები და მრავალ დაწესებულების სასახლეები ! თხოულობენ თავიანთ საკადრის ადგილს.

გაძლიერებული მიმოსვლა და ტრანსპორტი თავისი ტრამვაიებით, ავტოებით, ავტობუსებით დაუყოვნებლივ საჭიროებენ ფართე ქუჩებსა და მოედნებს.

ახალი ცხოვრების მოთხოვნილებებს შეუპოვარი იერიში მიაქვთ ძველი ქალაქის დრომოჭმულ უბანებზე, სულის მიმხუთავ ქუჩაბანდსა და ხვრელებზე. ყველგან შეაქვთ სიახლე, ჰაერი, სინათლე, სილაღე.

მაგრამ ახალი ქალაქის აშენება ბევრათ ადვილია, ვიდრე ძველის გადახალისება. ამას სინამდვილეში გვიმტკიცებს ჩვენი ქალაქიც.

გასაბჭოების დღიდან ტფილისი იზრდება არნახული სისწრაფით — როგორც ცენტრი საწარმოო, ცენტრი ადმინისტრატიული, ცენტრი ეკონომიური და კულტურული.

ძველი ქალაქის გადახალისებაც იწყება ამ დღიდან. მას შემდეგ ბევრი უალაგო და უმსგავსო შენობა გასწორდა მიწასთან. ბევრი ახალი ქუჩა გაიჭიმა სწორად ქალაქის მკერდზე. წამოიჭიმენ ახალ-ახალი სასაახლეები. რამდენიმე ადგილას გაშენდა ბაღიც.

მიუხედავად ამისა, ტფილისის გადახალისება, საქალაქო მეურნეობა და კეთილმოწყობა მაინც ჩამორჩება გრანდიოზულ სოციალისტურ მშენებლობას.

ტფილისის გადახალისებას განსაკუთრებით უშლის ხელს მისი რელიეფი და გეოგრაფიული მდებარეობა: ქალაქის მნიშვნელოვანი ნაწილები მეტისმეტად არიან დაშორებული ერთმანეთს. თანაც გაძნელებული მათ შორის მიმოსვლა შესაფერი ქუჩებისა, ხიდებისა და სატრანსპორტო საშუალებათა უქონლობის გამო. (ასეთ მდგომარეობას რასაკვირველია ვერ შეურიგდება ძლიერი ტემპებით წინმავალი თანამედროვე ქალაქის ცხოვრება).

ტფილისის აღმასკომმა(ვ) უკვე რამდენიმე წელიწადია მიზნად დაისახა ამ საკითხის არსებითად მოგვარება. ამ მიმართულებით სამი უდიდესი ობიექტის მშენებლობა სწარმოებს ამჟამად ტფილისში;

1) კალიაევის აღმართის გაფართოება.

2) მტკვრის სანაპირო ქუჩა და მადათოვის კუნძული.

3) სადგურის ხიდი.

მწერალთა კეთილმოწყობის ბრიგადის წევრებმა აღმასკომის ტექნიკურ წარმომადგენელთან ერთად დაათვალიერა ყველა ეს მშენებლობა.

ჩვენი მიზანი იყო, კეთილმოწყობის თვალსაზრისით გავცნობოდით ამ ობიექტებს.

კალიევის აღმართი--გარელიეფების კედელი

შენდება უზარმაზარი ქვის კედელი, რაც შეადგენს აღმართის ქვედა მხარეს. რამდენიმე ათეული მეტრის სიმაღლე სწორე და შიშველი კედელი უეჭველად უფერო და მოსაწყენი შეხედულობის იქნება.

დღევანდელი მშრომელი ადამიანისთვის სილამაზე და სიმშვენიერე ისეთივე ბუნებრივ მოთხოვნილებას წარმოადგენს, როგორც ეს სნეველი მაღალ იდეალების მატარებელს, შემოქმედსა და ჯან-ღონით აღსავსე კლასს.

ჩვენი მუშა და მოსამსახურეც ყველგან უნდა ხვდებოდეს ამ სილამაზესა და სიმშვენიერეს. კალიაევის აღმართის კედელი ამ მხრივ იშვიათ შესაძლებლობას წარმოადგენს.

რამდენიმე ასეული მეტრის სიგრძეზე გაჭიმული კედლის სწორე, ერთფეროვანი ფონი საუცხოო ესტრადაა სილამაზის გამოსაფენად.

ჩვენი ქალაქის არც ძველ და არც ახალ ხუროთ მოძღვრობაში არ ჩანს ბარელიეფის ხელოვნება. აი ეს უზარმაზარი კედელი თითქოს საგანგებოდ შერჩეულ ადგილს წარმოადგენს მდიდარი და მინაარსიანი ბარელიეფების გასაშლელად.

ხალხის ცხოვრებაში აღბეჭდილი ისტორიული მოვლენები, რეალიუციურ ბრძოლების შესანიშნავი მომენტები! სოციალისტური მშენებლობის გრანდიოზულობა! ამ მოვლენებში გმირად ქცეული მშრომელი ხალხის შვილები! — ყველაფერი ეს უკეთილშობილეს ძასალას წარმოადგენს ლამაზი და შინაარსიანი ბარელიეფებისათვის.

ამ მოსაზრებას ეხლავე უნდა გავწიოს ანგარიში. საქმეში უნდა ჩაერთონ ხელოვნების ამ დარგში მომუშავე პირები, ორგანიზაციები. უხდა გამომუშავდეს გარკვეული გეგმა და კედლის მშენებლობის პროცესშივე სათანადო თადარიგი იქნას დაჭერილი.

ეგმდეგ: ზედა მხარეს, აღმართის ნახევარ მანძილზე კედლათ რჩება მაღალი კედელ. ამჟამად ეს კედელ უსუფთაობისა და უმსგავსოების ნიმუშად არის ჩამოყუდებული. ის კი სულ ადვილად შეიძლება გადაიქცეს (როგორც კალიაევის აღმართის, ისე მთელი ქალაქის ერთ ულამაზეს კუთხედ:

უნდა შესწყდეს ზევითა მოსახლეების მიერ ამ კედლის ბინძურება. შემდეგ ძირში გაშენდეს კედლებზე ამავალი ჯიშის სვია. ამ კედლეს უხვად მოეპოება თავის საკუთარი სინესტე. სულ რამდენიმე წელიწადში იგი დაიფარება სიმწვანით და სასიამოვნო სანახავი შეიქნება ზამთარ - ზაფხულ.

აგრეთვე აღმართის დამთავრებისთანავე უნდა მიექცეს ყურადღება მის გამწვანებას. ტფილისში უკვე 7—8 წლის წინად გაყვანილია ახალი ქუჩები, სადაც აქნობამდის შვიდი – რვა ხეც არ არის ჩარგული. არ გაგვიკვირდება —კალიაევის აღმართსაც ეს ბედი დაემართოს. საჭიროა, ეხლავე გავითვალისწინოთ ეს მდგომარეობა.

ამ საკითხის გადაწყვეტის დროს არ უნდა დაგვავიწყდეს ერთი გარემოება: კალიაევის აღმართი თვალსაჩინო კუთხედ მოსჩანს ქალაქის მთელი მარჯვენა მხარიდან. ამიტომ უდიდესი მნიშვნელობა ეძლევა — თუ რა გვარი ხეებით იქნება იგი შემკული, რომ შეიქმნას ლამაზი და შთაბეჭდილების მომხდენი პანორამა მთელი ქალაქის ფონზე. უნდა შერჩეულ იქნას საგანგებო, ჯიშიანი, ტანოვანი ხეები, რომ მომხიბლავ ქარავანივით მოსჩანდეს განალებული ქალაქის საქმრეზე.

სანაპირო ქუჩა--ხეივანი

სანაპირო ქუჩის გაყვანას ცხადია უდიდესი მნიშვნელობა აქვს ქალაქის ტრანსპორტის გაუმჯობესებისათვის. მაგრამ არ ავმარა მარტო შიშველი ქუჩის გაყვანა. მას ესაჭიროება მოვლა, მოწყობა, გალამაზება. სანაპირო ქუჩის უდიდესი ნაწილი უკვე ამ ექვსი წლის წინედ არის გაყვანილი, მაგრამ აქნობამდის ჯერ ექვსი ხეც არ არის იქ დარგული.

ამჟამად უკვე მთავრდება მთელი ქუჩის გაყვანა. დრო არის აღმასკომმა ეხლავე იფიქროს მის გამწვანება - გალამაზებაზე. აქაც აუცილებლად უნდა ჩაირგას შერჩეული ხეები წესიერი პეიზაჟის შესაქმნელად. ის არ უნდა იყოს სხვადასხვა ჯიშის ხეებით უწესრიგოდ აჭრელებული როგორც ამასა ვხედავთ ქუჩების უმეტეს ნაწილში.

ტფილისის გულისგული უნდა დარჩეს კუნძულად

ეს კუნძული არის ტფილისის გულის გული. ბუნებას თითქოს განგებ შეუქმნია შუა ქალაქში ეს კოხტად გამოკვანძული კუთხე. მაგრამ ძველთაგანვე ასეთი მოუვლელი, ბინძური და უმსგავსო კუთხე ტფილისში მეორე არ-კი მოიძებნება. მაგრამ არსებითად ჯერ არაფერია შეცვლილი.

არსებითად ეს კუთხე კუნძული აღარ არის. თითქმის 10 წელიწადია დააშრეს მტკვრის მარჯვენა ტოტი და ამგვარად ყოფ. მადათოვის კუნძული (გადაქცეულ ქალაქის მარჯვენა მხარის უბრალო დამატებად.

ყველა თანამედროვე კულტურულ ქალაქში სცდილობენ, რაც შეიძლება, მეტი ფართობი მისცენ მდინარეებსა და არხებს. ჩვენსა კი ერთი საცოდავი ტოტი ჰქონდა მტკვარს შუაგულ ქალაქში და ისიც დააშრეს. ამგვარად ნადათოვის კუნძულს დაეკარგა მთელი ბუნებრივი სილამაზე,

პირველად ამ ტოტის დაშრობას არავითარი გეგმაშეწონილი აზრი არ ჰქონია. ის გამოწვეული იყო სანიტარული მოსაზრებით: ზაფხულობით საკმაო წყალი არ მოდიოდა, რისგამო დაგუბებული მორევები შმორდებოდენ და ჯანმრთელობისთვის ზიანს წარმოადგენდენ. მაგრამ იმის მაგიერ, რომ მიეღოთ ზომები ტოტში მუდმივი რეჟიმის დასამყარებლად, ადგენ და ნაგვით ამოავსეს იგი. ეხლა აღარავინ ფიქრობს ტოტის ხელახლად გამოყვანაზე და სანაპირო ქუჩაც სამუდამო კედლად ევლება ამ ტოტის სათავეს.

კუნძულის გამოყენების შესახებ ბევრი გეგმა სცვლიდა ერთიერთმანეთს. უკანასკნელი გეგმით იქ უნდა გაშენდეს საბავშო პარკი. ეგები ურიგო არ ყოფილიყო დასვენებისა და კულტურის პარკის იქ გადატანა. მაგრამ საბავშო პარკის მოწყობაც საესებით მისაღებია.

სწორედ პარკის გაშენება აუცილებლად მოითხოვს მარჯვენა ტოტის ახლად გამოყვანას და კუნძულის ბუნებრივად აღდგენას.

როგორც აღმასკომის ტექნიკურმა-მადგენელმა გაგვაცნო — პატარა ხიდქვეშ უნდა გავიდეს სანაპირო ქუჩა და ტოტის გაშვება ამას ხელს შეუშლისო. ჩვენი უბრალო წარმოდგენით კი თანამედროვე ტექნიკას სრულიად არ გაუჭირდება, იმ ხიდქვეშ გაატაროს როგორც მტკვრის ტოტი — ისე სანაპირო ქუჩაც. ეს მოსაზრება სრულიად არ გამოდგება საბუთად, რომ ყოფ. კუნძული და მომავალი სანიმუშო საბავშო პარკი ისე დარჩეს გარიყულად მშრალზე. ამას ეხლავე უნდა ანგარიშის გაწევა, სანამ სანაპირო ქუჩის კედლის მშენებლობა არ დამთავრებულა. რასაკვირველია საქმე შემდეგშიც მოგვარდება, მაგრამ უფრო მეტი ხარჯების გაწევა იქნება საჭირო, ვიდრე ეხლა.

ტოტის ხელახლად გამოშვება ეს მეტისმეტად მნიშვნელოვანი საკითხია ქალაქის კეთილმოწყობისა და გამშვენიერების თვალსაზრისით. ამიტომ მწერალთა ბრიგადა საგანგებოდ მიაქცევს აღმასკომის ყურადღებას ამ საკითხის საფუძვლიანად განხილვაზე მომავალი პერსპექტივების გათვალისწინებით და მის მოვვარებაზე.

ლევ. მეტრეველი
ალ. კუთათელი
სიმ. ჩიქოვანი
გრ. ცეცხლაძე
ირ. აბაშიძე

მ. ტოროშელიძის წერილის—ეგ. ნინოშვილი—დასასრული

სებს, წრეებს, ჯგუფებს წარმოადგენენ და გვიჩვენებენ ინტერესთა გადახლართვას სწორედ ისე, როგორც ეს ცხოვრებაში სწარმოებს. განა დავით დროიძე და სიმონ ძალაძე მოგონილი ამბავია? თვითნებურად შეთხზული ან ტენდენციური ტიპებია? ეს ხომ ორი სხვადასხვა კლასის წარმომადგენელია და მათი შეჯახება სრულიად ბუნებრივია. განა ტარიელ მკლავაძე და სარიდონ მცირიშვილი არ ამეკავშებენ რომელ კლასს ეკუთვნიან მდგომარეობით და მისწრაფებით? განა გოგია უიშვილი უსწორო ბრძოლაში არ არის ჩართული მთავრობის მთელ რიგ მოხელეებთან? და განა ამით ამ ტიპების სიცოცხელეს რამე აკლდება? ან იქნებ ყველაფერი ეს გადამეტებულად არის წარმოდგენილი და დამაჯერებლად ვერ არის მოცემული? ან იქნებ ინტერესით არ იკითხება და მოსაწყენ რამეს წარმოადგენს? ამას ვერავინ იტყვის ეგზაჩ ნინოშვილის ნაწარმოებზე. მაშ რაღაშია შეხტვრული ხარისხის საზომი? სად უნდა ვეძიოთ იგი, თუ არა ნაწარმოების იდეურობაში, ტიპების ცხოველად განსახიერებაში, მოქმედების ბუნებრივად განვითარებაში და მისდამი მკითხველი მასის ბრივ შეუნელებელ ინტერესების გამოჩენაში.

ყველა ეს თვისებები ახასიათებს ნინოშვილის ნაწერებს და ისინი უეჭველად მაღალი ხარისხის მხატვრული ნაწარმოებია, სოციალური თემების დაძუშავების კლასთა ბრძოლის ხაზის გატარების მხრივ ნინოშვილს სრულიად განსაკუთრებული ადგილი უჭირავს მთელ ქართულ ლიტერატურაში,—ამ მხრივ მას თანამედროვეთა შორის და (იქნებ შემდეგაც დღემდე) ბადალი არა ყავს.

იდეურობის მხრივ რა თქმა უნდა თვალსაჩინო ადგილი უჭირავს ილია ჭავჭავაძეს. მაგრამ ეს მხოლოდ მისი დროისთვის. ნინოშვილი შემდეგი ეპოქის შვილია და გასაკვირაც არ არის ის უფრო მაღალ იდგეს თავის წინამორბედებზე. ავიღოთ თუნდ მატერიალისტური მსოფლშეხედველობა, რომელიც სრულიად არ გააჩნია ილია ჭავჭავაძეს, ხოლო ნინოშვილში ნათლად სჩანს ბუნების მეტყველური მატერიალიზმი. ეს მომენტი მათ ნაწარმოებს თავის ბეჭედს ასვამს. მაშინ როდესაც ჭავჭავაძის ნაწერები გაჟღენთილია ქრისტიანულ-რელიგიური ელემენტებით „ბლახის ნაამბობის“ მლდელი და სხვ.), ნინოშვილის გმირები აბაკარად უარყოფენ ღმერთს და რელიგიის რიტუალებს.

ნინოშვილსაც ახასიათებს შესაშინელი ნაკლი, რომელიც შემდეგი თაობის მწერლებისათვის უკვე მიუტოვებელია. ის, მაგალითად, ხშირად ეხება ხალხის ცრუმორწმუნეობას, ჩამორჩენილობას და ფიქრობს, ოო: ამის მიზეზი გაუნათლებლობაა და არა პირიქით, რომ ჩამორჩენილი ცხოვრებ... პირობები ამტკიცებენ და ასაზრდოებენ ხალხის უმეცრებას. ეს ცხადად სჩანს ... ნაწარმოებში, როგორიც არის „უცნაური ნენა“.

ჩვენ ვერ გამოვუდგებით ყველა მისი ... ბის ... ...